ΗΣΙΟΔΟΥ

ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕ-ΡΑΙ.

HESIODI

OPERA ET DIES.

VNA CVM DVABVS PRAEFA-
*tionibus, ac luculentiſsimis Enarratio-
nibus* ~~PHIL. MELANCH.~~
iam recens conſcriptis.

Haganoæ ex Officina Seceriana. Anno
M. D. XXXIIII.
Menſe Februario.

PRAEFATIO
IN HESIODVM

~~Philippi Melanchthonis~~

CVM de enarrando Heſiodo deliberarē, inter cæteras difficultates quas mihi id negocij ſuſcepturo propoſitas eſſe intelligebam, in mentē hoc quoq; ueniebat, non defuturos eſſe, quoniam nō ita multo ante is poëta in hac ſchola luculenter enarratus eſt, quibus, ſi relegeretur, faſtidium repetitio adferret. Video enim non aliter atq; uulgo aiunt nouas cantiones gratiſsimas eſſe, ita uos auidiſſime ad eos authores cognoſcendos, qui minime noti ac peruulgati ſunt, confluere. Quanquam igitur uerebar ut accepturi eſſetis poëma, quod gratiam nouitatis paulo ante exuit, tamen confirmauit me eorum iudicium, de quorum conſilio Heſiodum enarrandum ſuſcepi, qui q; eius poëtæ cognitionem maximie frugiferam & liberali ingenio digniſsimam eſſe ſtatuebam, ſæpe relegendū eſſe iudicabant. Nam cum magnam utilitatem habeat re-

lectio, & diligentius expendantur & altius introſpiciantur ea quæ retractamus, ſunt enim, ut ſcitis δευτέραι φροντίδες σοφωτέραι, fore arbitrabantur, ut neminem pœniteret Heſiodum ex interuallo reguſtaſſe & propius cognouiſſe, cuius de omnibus officijs tam honeſta præcepta ſunt, tam multæ ſententiæ, quæ ad abditas & abſtruſas in natura res cognoſcēdas faciunt, ut nunq̃ de manu deponendus uideatur. Nam qui numerat potius quàm longum catalogum authorum audierit, quàm ſupputat quid ex quoq; lucrifecerit, is ſciat ſe in ſtudijs infœliciter uerſari. Neq; uero multum utilitatis adferre ſcriptor ullus poteſt, ſemel tantum uelut à limine ſalutatus. Et Heſiodum ueteres nõ tantum putauerunt ſemel atq; iterum legendum eſſe, ſed ediſcendum omnibus pueris, qui liberaliter inſtituebantur, ut Columella teſtatur, proponebant. Ego igitur his cauſis adductus ſum, ut ſuſceperim hunc poëtam rurſus interpretandum. Sed quoniam cupio uobis etiam perſuadere utilem operam uos in eo repetendo ſumpturos eſſe, aliquanto latius huius mei iudicij ratio mihi exponenda eſt, & dicendum quomodo legere ueterũ ſcripta cõducat. Qua de re dum dico quæſo me diligenter attendite. Nam qui in diſcendo nihil aliud conſilij habent, niſi ut multa legant, hi mihi tanquam uia lapſi, toto cœlo errare uidentur.

Proinde ſic ſtatuo, paucos quoſdam eoſq; optimos ex illo magno librorum numero eligendos eſſe, quibus à pri-

ma pueri-

ma puericia innutriti, omnes eorum ſententias, ut digitos ac ungues noſtros, teneamus, & ſermonem eorum, quã proxime fieri poteſt, noſtra oratio referat ac redoleat. Animaduerto autem hanc orationem in reprehẽſionem quorundam imperitorum, qui uarietate lectionis doctrinæ famam aucupantur, incurſuram eſſe, qui me deſidiã iuuentutis nouo quodã Paradoxo alere uociferabuntur, cum audient me uariam & multorum lectionem improbare. Ego uero ſi quam nouam legem nullo authore, ſine grauibus teſtibus ferrem, iure culpandus eſſem. Neq; enim uel ætas mea uel eruditio uel authoritas eiuſmodi eſt, ut ſumere mihi apud uos præcipientis perſonam auſim, uerũ ea quæ à doctiſſimis uiris tradita meminimus, quæq; mediocri harum literarum in quib. uerſamur uſu cognouimus, in medium afferre officij noſtri eſſe iudicauimus. Horatius ait: Vel ſi cœcus iter monſtrare uelit, tamen aſpiciendum eſſe, ſi quid moneat quod non ſit inutile. Quare uos rogo ne grauatim, in tam uarijs opinionibus corũ qui diſcendi rationem tradunt, et meam ſentẽtiam audiatis, cui niſi doctiſſimorum hominum teſtimonia ſuffragantur, nõ poſtulo ut accedatis: ſin autem & locuppletiſſimis teſtibus fidem fecero, & grauiſſimis argumentis oſtendero, promiſcuam illam uariamq; lectionem non perinde iuuare ſtudia, ut quidam exiſtimãt, nihil erit opinor, cur mihi quiſquàm hæc monenti ſuccenſeat. Sicut igitur prudentia eſt certum alicubi domicilium, certam ſe-

dem, certos habere lares, ita in ſtudijs neceſſe eſt animũ habere certos quoſdam authores, ad quos ſe quacũq; de re diſputatio inciderit, referat, quos penitus notos habeat, quoſq; de omnibus rebus in conſilium adhibeat. Non uacat autem illi, qui in omnibus chartis excutiendis operam ſumit, in certis aliquibus ſcriptis tantiſper commorari, dum & penitus ea cognouerit, & ita imbiberit, ut planè in ſuam naturam uerterint. Neq; enim fieri poteſt, ut ait Xenophon, ſimul & multa quiſpiam faciat, eademq; recte omnia: non enim poteſt ſe mens intendere in diuerſa. Quare cũ aliqua de re, aut iudicandum eſt, aut dicendum, tum demum ſudant illi ac ſentiunt in tanta copia quàm ſint inopes. Quia enim nullam certam ſuppellectilem habent, unde depromant quæ uſus poſcit, itur ad bibliothecam, quæruntur indices, mutuantur à ſingulis authoribus ſententiolas aliquot, quas cum in lucem proferunt, quia plærunq; male cohærent furta illa, nec inter ſe conſentiunt, inuenias plæraq; illa nihil facere πρὸς ἔπος. Neq; uero legere ſe putet authorem is, qui obiter tantum inſpexerit ac ſalutauerit. Nam quemadmodum aiunt, amici ſenſum deprehendi non poſſe, priuſquàm cum eo multos ſalis modios ederis, ita diu multũq; habẽdus eſt in manibus author, iterum atq; iterum euoluendus, dum fiat ſatis familiariter notus, dum illius ſententiæ, illius uerba ſic inſideant tibi, ut cum opus eſt, nõ procul accerſenda aut quærenda ſint, ſed ultro ſe tibi offerant,

 ferant,

ferant Cōtra, quemadmodum immodicus cibus, quia cō coqui non poteſt, in crudos humores degnerat, qui non modo non alunt corpus, ſed naturalem etiam ſuccū ſtrangulant: Ita cum multa legeris fortaßis fiet ut confuſaneā quandam doctrinam tibi compares, ſed illa magis hebitabit ac obruet ingeniū quàm perpoliet. Nihil enim certi, non res, non uerba, in tanta uarietate lectionis reliquū tibi facies. Verba undequaq; emendicanda erunt quoties dicere inſtitueris, quorum mira dißimilitudo erit, neq; magis inter ſe ſimiles ſententiæ erunt ex uarijs locis authorum nullo iudicio aut delectu transſcriptæ. Deniq; in tota oratione uelut ægri ſomnijs uanæ fingentur ſpecies, ubi non pes non caput uni eſt. Cum igitur hæc incommoda ſecum afferat illa tumultuaria lectio, quid tandem rei eſt, cur non ingrediamur meliorem aliquam legendi rationem? cur non doctißimorum hominum præceptis obtemperemus? Neq; enim ignota eſt uobis ſententia Plinij præcipientis, ut ſui cuiuſq; generis authores diligenter eligantur: multum enim, ut ait, legendum eſt, non multa, quod ſic accipiendum eſſe nemo dubitat, ſæpe multumq; eadem eſſe relegenda, nec eſſe diſtrahendum animum uarietate authorum. Idem monet Seneca, certis enim ingenijs inquit immorari ac innutriri oportet, ſi uelis aliquid trahere quod in animo fideliter ſedeat. Non Delphicum ullum oraculum uerius eſſe experiemini, ſi ueſtra ſtudia ad calculos uocabitis, & ratiocina

hîmini quantum lucri attulerit aliquãdo unus author ter aüt quater relectus, & ad id conferretis ea quæ ex multis alijs libellis obiter inſpectis in animo hæſerunt. Intelligetis enim multo uberiores fructus uos ex uno illo libro quàm ex reliqua tota bibliotheca percepiſſe. Accedit huc quòd ſicut alias artes imitatio docuit, ita in his noſtris ſtudijs, niſi ad aliquod certum exemplar dirigamus animum, nihil efficiemus dignum laude. Videtis enim eos qui ſculpere, qui pingere, qui canere diſcunt, eligere aliquem magiſtrũ, cuius eſſe quàm ſimillimi ſtudeant. Neq; uero exigunt hanc diligentiam inferiores artes, & non flagitant eandem hæ maximæ uitæ & regendarum rerumpub. artes, in quibus uos uerſamini. Non enim ſatis intelligitis quid oneris ſuſtineatis, ſi non cogitatis has literas ad quas adhibiti eſtis, comparandas eſſe tum ad priuatam uitam recte inſtituendam, tum ad ciuitates regendas, ad iudicia tenenda, ad religiones conſeruandas, denicq; ad omnes uitæ partes gubernandas. Quare ſi aliæ mediocres & tanquam ſecundæ claßis artes percipi nõ poſſunt, niſi ad certa exemplaria manus dirigatur, quanto minus has difficiliores conſequemur, niſi propoſuerimus nobis aliquem ad imitandum, quem tota mente atq; toto animo intueamur, qui regat omnia conſilia noſtra, uel in dicendo, uel etiam in rebus gerendis. Nonne grauißimus poëta Virgilius, cum ſignificare uellet, quæ eſſet optima ratio principis ad eximiam uirtutem inſtituendi,

endi, fingit Euandrum adiungere adoleſcentem filium Aeneæ, & præcipere gnato, ut inde à prima pueritia Aeneam effingere & imitari ſtudeat. Sic enim ad Aeneā ait cum illi puerū cōmendat: Sub te tolerare magiſtro. Militiam & graue Martis opus, tuá cernere facta Adſueſcat, primis & te miretur ab annis.
Senſit enim poëta artem illam imperandi, unam omniū longe præſtantiſsimam, neminem adſequi poſſe, niſi ſe ad alicuius ſummi uiri imitationem totum componat, cuius dicta, facta, conſiliaq; omnia ob oculos poſita habeat, ad quæ ſuum ipſe curſum dirigat. Quanquàm autem hæ noſtræ artes dignitate longe infra bene imperandi ſcientiam poſitæ eſſe exiſtimentur, tamen difficultate illi pares eſſe nemo dubitare poteſt, ſi modo expenderit, quanti negocij ſit, tam multarum rerum cognitionem, præterea mediocrem quādam facultatem dicendi & exponendi, quæ recta eſſe perſpexeris, parare. Eſt enim profecto una de difficillimis artibus, uel mediocris eloquentia. Quare ſi in leuioribus artibus ſine imitatione effici nihil poteſt, Eloquentiam ne putabimus nos ſine ullo adminiculo conſequi poſſe? Ciceroni non uidetur. Nam apud hunc Antonius ante omnia præcipit, ut eligamus aliquem cuius nos ſimiles eſſe uelimus, & ſumma contentione animi effingamus, atq; imitemur in illo ea quæ maxime excellunt. Quod ſi igitur imitatio tantopere neceſſaria eſt, nec imitari quenquam poſſimus, quem non peni

tus notum habeamus, non relinquitur dubium, quin diu legendi ſint aliquot optimi libelli. Vt enim qui ſemel oppidum aliquod prætervectus eſt, non omnes urbis uicos, non ciuitatis mores, non hominum loci eius ingenia ſtatim didicit: ita conſilia ac ſententias, aut ſermonis compoſitionem in authore quem ſemel percurriſti, nõ ſtatim animaduertere potuiſti, ſed diu in eo commorãdum eſt, ſi uoles altius introſpicere. Iam ut eius aliquam ſimilitudinem adſequaris, ut uerba illius in promptu habeas cum opus eſt, ut ſermonis compoſitio nõ ſit illi abſimilis, hoc uero ſine perpetua lectione effici non poteſt. An non uidemus pictores cum uultum alicuius depingunt quàm ſæpe reſpiciant ad exemplar, quàm contentis oculis omnes lineas contemplentur? Ita nobis nunquàm deijciendi oculi erunt ab eo authore quem perdiſcendum in manus accepimus, quenq; imitandum eſſe aliquo modo duximus. Non diſputo nunc de tota imitandi ratione, ſed hoc monere tantum uolui, oportere nos in ſtudijs noſtris habere certas quaſdam ſententias ſemper ob oculos, ex quibus uel de moribus, uel de rebus alijs iudicium faciamus, & ad quas referamus nos quacunq; de re diſputabimus. Deinde quædam ſtruendæ componendæq; orationis tenenda forma eſt & character, ſimilis ueteri & pure latino ſermoni, quorum utrunq; deeſt iſtis qui unum hoc ſtudium habent per omnes authores graſſandi. Nam cum ſine delectu omnes ſententias congerant, non poteſt fieri, ut ha-

ri, ut habeant certas aliquas propoſitas, quas in iudicando ſequantur. Deinde citius tota rerum natura mutabitur, quàm fiet ut iuſta orationis ſtructura utantur hi, qui non ad aliquorum ex ueteribus imitationem ſeſe cõtulerint. Itaq; uidemus eorum orationem qui quanquàm multa legerint, tamen in componenda oratione, cum nullam ueterem formam imitantur, perſimilem eſſe mendici pallio, cui paßim lacerato, omnis generis panniculi aſſuti ſunt. Nam tota iſtorum oratio ex dißimilimis & uerbis & ſententijs congeſta, aliâs longas habet circunductiones, aliâs abrupta quædã & mutila membra, aliâs obſoletas & ab ultima antiquitate petitas figuras, quas non intelligat ſi reuiuiſcat ipſa Euandri mater, aliâs uocabula noua & in media barbarie nata. Porrò cum illa diſſimilitudo obſcuritatem pariat, & maximum uicium orationis ſit obſcuritas, quis tale dicendi genus non oderit? quis non fugiendum uelis, ut ita dicam, & remis ſentiat? Quæ cum ita ſint, quis non fateatur ſatius eſſe paucos ſcriptores, ſed optimos ſubinde legere, eosq; familiariſſimos nobis facere, q̃ tumultuaria lectione per omnia bibliopolia uagari, præſertim cum hoc uicij habeat ea res, ut in multos malos libros opera collocetur, unde uelut cõtagiõe aut prauas opiniões, aut corruptũ ſermonis genus cõtrahas, quæ poſtea dediſcere immẽſi negocij eſt, præſertim ſi ſtatim rude & recens ingeniũ infecerint.

Nam ſi motus corporis uitioſus, qualem in Alexandro notauerũt, cõſuetudine duratus, corrigi poſtea nulla ratione poteſt, quæ ſpes eſt ex animo pernicioſas opiniones cum iam alte radices egerunt, euelli poſſe, aut emendari ſermonis uicia, quorum naturam tibi feceris? Danda igitur opera eſt ſtatim ut optimis imbuamur, & perinde atq; uenena cauenda ſunt & procul arcenda, quæ ſunt optimis diſsimilia. Habetis mei cõſilij rationem, cur ut quiſq; author optimus eſt, ita ſæpiſsime relegendum eſſe exiſtimẽ, quod quiſquis ſequendũ ſibi eſſe ſtatuet, is re ipſa experietur unam hanc eſſe ad ſolidam eruditionem comparandam uiam, aliorum uero laboribus ac uigilijs fructum minime reſpondere. Sed cum Heſiodũ ſemper doctiſsimi homines plurimi fecerint, ex eo genere authorum mihi eſſe uiſus eſt, qui non ſemel tantum inſpiciendi ſunt. Quare cum quanquàm non planè ignotũ uobis relegendum ſumpſi. Neq; meum conſilium reprehendetis opinor ſi cogitabitis, quantas utilitates, tametſi exiguus libellus, adferre queat. Et quia principio in omnibus negocijs conſtituendum eſt, quæ utilitas ex unoquoq; genere laboris petatur, nos quoq; monebimus, quid expectare ac flagitari commodi ex Heſiodi lectione debeatis. Eſt enim ex omnibus authoribus uel uerborum uel rerum ſcientia petenda. Heſiodus autem Græce diſcẽtibus magnum uocabulorum numerum ſuppeditat. Et quoniam alicubi hilariores deſcriptiones continet,

etiam hi qui latine diſcunt ab eo quædam honeſta exempla copioſi ſermonis, & rationem quandam ornandarũ ſententiarum mutuari poſſunt. Nam & ſi lingua diuerſa ſit, tamen uoluntate Græcis Latini, in diſponenda, amplificanda, atq; illuſtrãda oratione ſimiles ſunt. Itaq; duo ſummi apud Latinos poëtæ, Virgilius & Ouidius, non modo locos eius quoſdam imitati ſunt, ſed multos uerſiculos pene ad uerbum expreſſerunt, quorum exempla nos commonefaciunt, quomodo ad noſtros uſus, non tantum certi quidam floſculi ex huiuſmodi authoribus decerpendi ſint, ſed in omni ſermone, in inueniẽdo prudẽtia, in explicando proprietas, perſpicuitas, & copia, in diſponendo diligentia imitanda ſit. Sed de hac parte quia ſatis dici, niſi inter enarrandum cõferantur Latina cum Græcis, & omnes figuræ digito oſtendantur, nõ poteſt, nolo in præſentia longior eſſe, ſed in interpretatione uelut in re præſenti indicabimus, quos locos hinc ſumpſerint ſcriptores Latini, & quid imitari, quidq; excerpere ipſi debeamus. Etenim tametſi appareat propter utilia præcepta magis q̃ propter uerborũ ornatũ in admiratiõe hoc poëma fuiſſe, tamẽ quãtũuis res ſalubres nemo legiſſet, niſi commendationem quandã habuiſſent ex genere ſermonis, & gratiam elegantia carminis addidiſſet. Neq; profecto uetuſtatem ferre potuiſſet, niſi rerum grauitati uenuſtiſsimum genus uerborum tanquàm illecebras quaſdam adiunxiſſet. Non eſt autem obſcurum

quantum amarint Græci hoc carmen, quanta cura aſſeruauerint, quia Pauſanias ait ſe uidiſſe in Helicone antiquiſsimum monumentum plumbeas tabulas, in quibus hoc poëma ſcriptum fuerit. Sed uenio ad alteram partem, & exponam quid ad rerum ſcientiam lectio eius conducat, in qua profecto non minus quàm in uerbis elaborandum eſt. Quia non modo inanis eſt oratio, niſi res honeſtas & utiles contineat, ſed etiam copiam omnem dicendi rerum ſcientia genuit. Non dij tantum mali permittant, ut cadat in eos eloquentia, qui nulla uirtutis præcepta, nulla officia, nullas uitæ leges, nullas religiones norunt, quiq; nullam naturalium cauſarum ac euentuum cognitionem habent. Nam & Horatius eum, quia rerum cognitione non ſatis inſtructus eſt, negat idoneum eſſe ad ſcribendum, cum ait, Scribendi recte ſapere eſt, & principium & fons. Et multis uerſibus exponit poſtea, quarum rerum ſcientiam requirat in eo qui ſe diſertum perhiberi uelit. Proinde ita inducite animum ut ſentiatis uobis in hoc curriculo ſtudiorum, primum magnam quandam & copioſam uerborum ſupellectilem parandam eſſe, ut explicare, cum de grauibus rebus alij docendi à uobis erunt, cum dignitate res obſcuras, eiſq; lumen addere poſſetis: deinde etiam omnium rerum percipiendam doctrinam eſſe, quæ tum ad noſtram uitam recte inſtituendam, tum ad orationem illuſtrandam conducunt. Etenim cum aut de natura rerum, aut de moribus,

ribus,

ribus, aut de religionibus in hac ciuili uitæ conſuetudine ſæpe docendi ſint homines, erit plane ὄνος πρὸς λύραν, is, qui quanquam mediocris uerborum copia in numerato ſit, tamen res non ſatis perſpectas & exploratas habet. Neq; enim dicere quiſquam de re parum nota perſpicue poteſt, ut & apud Platonem Socrates inquit, & ſæpe monet Cicero. Et Horatius cum ait: Verbaq; prouiſam rem non inuita ſequentur, ſignificauit, fieri non poſſe ut ſe ultro magno numero offerant uerba, niſi cauſam bene meditatam habeas. Quod cum ita ſit, non ſunt prætermittendi libri, qui de rerum natura, aut de moribus præceperunt. Neq; tamen legendi omnes, ſed eligendi optimi, quiq; alere eloquentiam poßint, quia fere in barbaris ſcriptoribus non tantum ſermonis ſpurcicies, ſed etiam alia uitia ſunt. Pleriq; res quas profitentur non ſatis notas habuerunt, plerisq; ratio docendi defuit, & ſi rerum peritia non defuerit, qua de re nunc longius dici non poteſt. Heſiodi autem prior libellus totus ἠθικὸς eſt, poſterior dum agriculturæ præcepta tradit, ortus & occaſus ſyderũ, multaq; alia quæ ad naturam cognoſcendam faciunt, complectitur. Requiretis igitur ex priore libello morum præcepta, quoniam niſi certis legibus & ſententijs moniti & adſuefacti, honeſta à turpibus diſcernere didicerimus, & amplecti ea quæ decent, fugere contraria conemur, recte inſtitui uita non poteſt.

Honeſtiſſimæ quæq; grauiſſimæq; de omnibus officijs ſententiæ ob oculos eſſe poſitæ debent, ad quas omnes uitæ partes, uelut ad Cynoſuram curſum ſuum nautæ dirigunt, comparemus. Sed quoniam Heſiodi præcepta, quibuſdam ideo parum probantur, quia gentilis homo uidetur aliena & pugnantia cum noſtra religione docuiſſe, hic error uulgo eximendus eſt. Quanquàm aut longior eſt illa diſputatio, quàm ut hic explicari tota poſſit, tamē iudicaui operæ precium me facturum eſſe, ſi exponerē quæ uis ſit, quæq; authoritas eorum præceptorum, quæ tum Heſiodus, tum alij multi ſapientes et docti uiri cum animaduertiſſent, nobis à natura propoſita eſſe, deprehēſa expoſuerunt, & in literas retulerunt, ut commone facerent eos, & qui propter infirmitatem ingeniorum aut ætatis, aut etiam conſuetudine in tot malis exemplis deprauati, cernere ipſi eadem non poſſent. Proinde ſic ſtatuemus, nihilominus diuina præcepta eſſe ea quæ à ſenſu communi & naturæ iudicio mutuati docti homines gentiles, literis mandarunt, quàm quæ extant in ipſis ſaxeis Moſi tabulis. Eſt enim in cōfeſſo humanæ menti diuinitus inſculptas eſſe quaſdā leges de moribus, quales ſunt: Neminē lædendū eſſe, & colēdos eſſe parētes: bene merentibus habendā eſſe gratiā: Magiſtratibus parendū eſſe: alendos & defendendos eſſe eos qui noſtræ fidei commiſſi ſunt: pacta ſeruanda eſſe. Has cum ſani quidam homines deprehenſas oſtenderint imperitis,

quid

quid eſt cur non & uocemus diuinas leges, & pareamus eis tãquam diuinæ uoci? Neq; ille ipſe cœleſtis pater pluris à nobis fieri eas leges uoluit, quas in ſaxo ſcripſit, q̃ quas in ipſos animorum noſtrorum ſenſus impreſſerat, quaſq;, ut Paulus ait, in cordibus hominum ſcripſerat, de quibus ſic inter ſe omnes homines conſentiunt, ut nulla tam fera barbaries ſit, nulli tam perdite mali, qui non & ſentiant & fateantur recta eſſe, quæ illæ ſententiæ præſcribunt, quiq; cum non obtemperarunt, non ipſi peccatum accuſent ac damnent ſuum, quiq; non uereantur numen exiſtere aliquod, cui uel ſi nulli unquam mortales reſciſcant factum, pœnas daturi ſint. Nulla tam immanis natio eſt quæ non tacita maleficos, crudeles, ingratos oderit ac aſpernetur, probetq; ea quæ ſocietatẽ inter ſe generis humani deuinciunt. Nam & hos qui hoſpites mactant, qui ſenes patres trucidant, qui nullam coniugiorũ fidem colunt, ſi admoneantur, natura fateri cogit, indigna ſe hominibus facere. Iam in his qui ſibi alicuius flagicij conſcij ſunt, cruciatus & terrores tanti mentem exagitant, ut adpareat diuinam quãdam uim eſſe, quæ admiſſi ſceleris pudere cogat, quæq; impendẽtis ſupplicij metum incutiat. Sunt igitur in humanis animis certæ de moribus leges, quæ tum priuatam uitam regunt, tum conſtituere ac tenere Res pub. iudicia exercere, & ſocietatem hominum defendere docuerunt. Et ut fateamur nos diuinitus conditos eſſe ac propagari, ita dubitare non debe

mus, quin è cœlo in hanc uitam attulerimus illas uitæ leges, & illos igniculos, qui & oſtendunt honeſta, & admonent ſemper præeſſe numen, & inſpectare omnia hominum cõſilia ac facta, deq; ſceleratis ſupplicium ſumere ſolere. Paulus alicubi huiuſmodi ſententias ueritatem Dei appellat, cum uellet ſignificare has opiniones non errore quodam à maiorib. per manus eſſe traditas, nec temere uel obrepſiſſe nobis, uel in animis hærere, ſed adeo mentibus noſtris infixas eſſe, ita, ut eijci aut erui nulla ui poßint. Ego cum expendo authoritatem harum legum, & animaduerto, q̃ religioſe coli eas Deus poſtulet, commoueor profecto, et earũ ſcriptoribus magis capior, agnoſco enim non ſine mente, ut ille ait, ſine numine diuũ, hæc ab illis nobis uiuendi præcepta tradita eſſe. Quare non ſatis intelligunt horum ſcriptorum conſilia, qui non perſpiciunt unde tot honeſta præcepta, tot graues ſententiæ manarint. De religione aliter docent nos Chriſtianæ literæ, ſed de ciuilis uitæ conſuetudine, communibus naturæ præceptis parere nos Chriſtus uoluit. Neq; uero nihil ad Chriſtianum pertinet ciuilis uitæ conſuetudo. Non ſunt igitur prætermittenda, ſi qua docti & periti homines ea de re monuerunt. Nullius autem Philoſophi commentarios Heſiodo præferri uelim, tanta eſt & grauitas in docendo & ſimplicitas. Illi ſæpe, dum ad uiuum omnia reſecare ſtudent, dum odioſe rixantur, altercando ueritatem amittunt. Nam ut alia omittam, pleriq;

Philoſopho

Philoſophorum, Deum adminiſtratione rerum ſubmo- uent, negantq; ei res mortalium curæ eſſe. Neq; animad uertunt, ab ipſa natura nos cõmoneri, eſſe aliquam men tem, quæ hæc humana regat, bonos ſeruet, improbos pu niat. Melius igitur Heſiodus, quia in iuſticiæ præceptis flagitioſis grauiſſimas pœnas interminatur, præmia bo- nis pollicetur. Venit mihi in mentem Luciani, qui ut ſo- let per iocum cum Heſiodo expoſtulat, cur, cum pollici- tus ſit ſe ſcripturum τά τ᾽ ἐόντα καὶ τὰ ἐσσόμενα. præſentia & futura, nihil tamen prædixerit, nulla rerum futurarũ uaticinia reliquerit. Ego uero non tam uaticina ri duco Chaldæos illos quos uocant, qui prædicunt, uter in alea, ſeu ludo talorum uicturus ſit, aut etiam, qui tem peſtatum uices præuident, q̃ Heſiodum ex conſilijs ho- minum exitus & caſus conieƈtantem. Ea diuinatio & ex certiſſimis orta cauſis eſt, et bono uiro digniſſima, qua & multos alios & Platonẽ uſum de Dionyſio uidemus, quando calamitoſum Tyrannidis exitum prædixit. Neq; aliud prædiƈtionum genus ad uitam utilius eſt, cui ſi Ne ro, ſi Domicianus, & pleriq; alij fidem potius adhibuiſ- ſent: quàm uanis promiſſis ariolorum, in tantas̃ calamita tes non incidiſſent. Nos uero cum Heſiodum audimus commemorantem, quæ ſupplicia improbis impendeant, non humana aliqua, ſed diuina uoce nos à turpitudine abſterreri, & ad uirtutem colendam inuitari exiſtime- mus. Dixi de argumẽto prioris libelli, poſterior ortus &

occaſus ſyderū, & pleraq; φυσικὰ continet. Et quia ſo lēt in ſcholis quidā technici libelli de natura rerum pro poni, quales ſunt, uel de ſphæra cōmentarius, uel Ariſtote lis μετέωρα, uel de cœlo, uidetur mihi in his etiā ali- quis locus Heſiodo tribuendus eſſe, quia temporū uices, ortus ſyderū, dierum ſpacia, mira diligentia annotauit, uideturq; inter primos apud Græcos Aſtrononiā attigiſ ſe. Nec eius artis contemnendus author Ariſtoteli & Pli nio uiſus eſt, qui aliquoties eius teſtimoniū allegant. Eſt autē cum omniū naturæ partium, tum maxime cœleſtiū motuū, et ſyderū perliberalis cognitio. Nec mihi iniuria Plato dixiſſe uidetur, non homines, ſed ſuillū pecus eſſe, quicunq; nullo eius artis ſtudio tenentur. Nemo enim fuit unquam ſanus homo, qui etiamſi alias artes hominū in- duſtria excogitatas eſſe iudicaret, non uideret tantā eſſe Aſtronomiæ præſtantiā, ut neminē niſi Deū authorē eius & repertorē faciēdū putaret. Itaq; et Manilius Ethnicus ſcriptor, negat potuiſſe fieri, ut res tam procul à nobis poſitæ deprehenderentur, niſi hominum animis diuini- tus monſtratæ eſſent. Sic enim ait:

Quis foret humano conatus pectore tantum,
Inuitus ut Dijs cuperet Deus ipſe uideri? Senſit.n. quan dā diuinitatis ſimilitudinē eſſe, illarū rerū noticiā potuiſ ſe cōſequi. Nō libet autē hoc tēpore utilitates huius ar- tis enumerare, ſunt.n. propemodū infinitæ, & quædā ita ſunt ob oculos poſitæ, ut etiā ab indoctis cerni queant.

Cū igitur Heſiodus grauiſsimarū rerū præcepta cō-

tineat, & ad mores formãdos, & uitã recte inſtituendã, & ad cognitionẽ rerũ naturaliũ cõducat, quis nõ digniſſimum lectu iudicare queat? Ego uero etiã ſæpe relegendũ, & ad uerbũ ediſcendũ eſſe cenſeo. An ſi in excellentibus picturis cõtemplandis nunquam oculi exaturantur, ſed quo diutius in eis hærent, eo magis admiratio uidendiq; cupiditas creſcit, quis enim noſtrum, quoties in templũ uenit, nõ toties reſiſtit ad eas tabulas quas ibi uel Durerus, uel noſter Lucas poſuit, non idem accidat in egregio poëmate cõſyderando? Truncũ ac caudicẽ illũ profecto dicere nihil uerear, cui ſatis eſt ſemel aut iterũ excellens & ornatũ carmẽ legiſſe. Proinde, ſicut apud Virgiliũ mirabili cupiditate ac læticia intuet cœlo demiſſum clypeũ Aeneas & argumentũ in eo cœlatũ diligẽter cõſyderat, cũ quidẽ eũ nõ modo operis uarietas, ſed etiã illa rerũ futurarũ præſtigia & cõmonent & detinent, deniq; expleri nequit, atq; oculos per ſingula uoluit.

Miraturq́; interq́; manus, & brachia uerſat.

Ita & uos nunq̃ ſacietas aut faſtidiũ legẽdi Heſiodi capiat. Sed in eũ aſſidue oculos defigite, oẽs locos diligẽtiſſime excutite, & ſentẽtias eius uobis ita familiares facite, ut quoties aliqua de re deliberabitis, in mẽtẽ uobis illa honeſtiſſima præcepta ueniãt. Multũ etiã ſermo ueſter ab illo trãsferat, ac mutuetur. Nos quidẽ quãtũ in hac ingenij atq; eruditiõis mediocritate præſtare poſſumus, dabimus operã, ne quẽ pœniteat nobis enarrãtibus hũc Poẽtã operam dediſſe. DIXI.

ALIA PRAE-
FATIO IN HESIO-
dum ~~Philippi Melanchthonis~~:

QVOD IN PLAVtina fabula hiſtrio præfatur, iuſtam ſe rem uenire oratum & facilè, id ego multo rectius hoc in loco præfari poſſum, dum nõ ut ille ioculare adulterium in ſcenam adfero, ſed grauiſsima uitæ præcepta, quoſdam etiam de natura rerum, de ſyderum ortu, & occaſu locos. Decreui enim Heſiodi ἔργα καὶ ἡμέρας enarrare. Id ego poëma poſtulo, ut ſumma cura diligentiaq; ſtudeatis cognoſcere. Qua in re, quàm nihil iniquum, aut indignũ uobis, aut ab officio alienum flagitem, quanquàm uidere uos magna ex parte exiſtimem, exponam tamen mei cõſilij rationem. Ego ſemper operam dedi, ut eos authores uobis proponerẽ, qui ſimul & rerum ſcientiam alerent, & ad parandam ſermonis copiam plurimum conducerent. Nam hæ duæ partes cohærent, & ſicut Horatius inquit, amice coniurarunt, ut altera alterius ope ſtet ac nitatur. Neque enim benedicere quiſquam, niſi pectus cognitione optimarum rerum inſtructum habeat, poteſt, & rerum ſcientia manca eſt, ſi lumen orationis adhibere nõ poſsimus. Et ut ad

certa ſyde-

certa ſydera nautæ curſum omnem dirigunt, ita in his noſtris ſtudijs, huc omnia referenda ſunt, ut & ſcientiam recte de moribus deq; natura rerum iudicandi & explicandi res grauiores, mediocrem quandam facultatem nobis paremus, utilem uero ad utrunq; Heſiodum, quanquam ruſtici authorem carminis Quintilianus eſſe iudicauit. Prior operis pars tota ἠθικὴ eſt, continens uitæ ac morum leges, profuturas uobis ad conſuetudinem uitæ, & ad iudicandum de communibus humanitatis officijs, nam de religione non dico. Quòd ſi putamus Iuriſconſultorum commentarios, aut Philoſophorum diſputationes diſcendas eſſe, ut in ciuilibus negocijs facilius proſpicere poßimus, quid æquum, quid iniquum ſit, & ex iſtorum literis colligenda eſſe ſimulachra iuſticiæ, æquitatis, aut aliarum uirtutum cenſemus, iuuet eadem ab hoc poëta petere, ex quo permulta mutuati ſunt illi ipſi legum ſcriptores & Philoſophi. Et eſt quædam ex fontibus illa ſi poßis haurire uoluptas, nam quanquàm ſapor eſt, ut ait Ouidius, oblata dulcis in unda,

Gratius ex ipſo fonte bibuntur aquæ.
Et magis adducto pomum decerpere ramo,
Quàm de cælata ſumere lance iuuat.

Nam & reliqui ſcriptores qui morum præcepta, & leges tradidere, propter infantiam & ſermonis inopiã uim uirtutis ac formam germanam nõ potuerunt nobis ob oculos ponere. At Heſiodus expreſſam quandam ima

ginem uiuis illuſtratam coloribus, nec adſcititio uicialā fuco, planeq́; talem qualis Appelles color, in tabulis ſpectandum exhibet. Porrò ut Architecti tenent in animo incluſas certas formas ædificiorum, quas imitentur in ædificando, & ut inſidet in mente pictoris ſpecies pulchritudinis eximia quædam, quam intuens in eaq́; defixus ad illius ſimulitudinem artem & manum dirigit. Ita & nos oportet formam quandam uirtutis animo inſculpere quam contemplemur, & in conſilium adhibeamus, quoties de moribus deq; hominum officijs iudicabimus, id ita fiet, ſi optimorum authorum præcepta diligenter cognouerimus, & ex illis certam quandam omnium officiorum rationem collegerimus. Et ut ferūt Zeuſem cum Helenam Crotoniatis pingere decreuiſſet, ex omni numero uirginum eius urbis quinq; delegiſſe, ad quarum exemplum Helenam pingeret, ita ex lectiſsimis authoribus debemus certam rationem uirtutis excerpere, quæ conſilia omnia noſtra regat & gubernet. Mihi autē inprimis ad eam rem utilis Heſiodus uidetur, quia inter gnomologos ſcriptores citra controuerſiam principem locum tenet. Neq; enim nuda præcepta tradit, ſed aliâs in Encomijs uirtutis, aliâs in inſectandis uicijs commoratur, & quod officioſiſsimum eſt, ad abſterrendos animos hominum à turpitudine, grauiter & religioſe docet, diuinitus bonos præmia pro benefactis ferre, improbos ſcelerum ſuorum pœnas luere. Animaduertit

enim pru-

enim prudentiſsimus uir, natura nos duci ut ſtatuamus numine quodam hæc mortalia gubernari, eſſeq́; Deum iniuriæ ultorem, & bonorum adſertorem, itaq; multo grauius de moribus præcipit Heſiodus, quàm Philoſophi ulli, qui ceu gigãtes in fabulis cœlum excindere conati, Deum ab adminiſtratione rerũ ſubmouent, & religione animos hominum liberant. Diogenes dicebat Harpalũ, qui prædo fœlix illis tẽporibus habebatur, contra Deos teſtimonium dicere, quod in illa fortuna tam diu uiueret, quanto φιλοσοφώτερον *Heſiodus docet prope adeſſe Deos hominibus ac uidere malefacta noſtra. Vos quæſo ametis hoc poëma, & familiare uobis faciatis, quod quidem diuinum eſſe, uel hoc argumento ſit, quòd ferunt Heſiodo paſtori calamos à muſis donatos eſſe, quibus tam afflatus cecinit hæc præcepta. Apparet ex Cicerone ſolitos olim ſic pueros ediſcere, ut certas precculas noſtri pueri docentur. Et Græci tanti fecere, ut in Helicone adſeruarint in plumbo deſcriptum poëma. Hactenus de prima Heſiodici carminis parte, Poſterior magna ex parte* φυσικὴ *eſt, de natura terræ ac frugum, de tempeſtatibus, de ſyderum motibus, quarum rerum perliberalis, & iucunda cognitio eſt. Nam cum hominum cauſſa, & ad uſus noſtros, hæc rerum natura cõdita & fabricata ſit, flagitium eſt nolle totius pulcherrimam ædificij rationem contemplari, præſertim cum ea cognitio plurimum momenti adferat ad ualetudinem*

conſeruandam, & ad pleraſq; alias uitæ partes regendas. Quis eſt tam ferreus quem ſi in Theatro ſedeat, cũ ludi fiunt, non aliquãdo inceſſat ſpectandi cupido? & cũ nullum ſpectaculum, nulli ludi, plus uoluptatis aut utilitatis adferre ſpectatori poſſunt, quàm hæc naturæ uarietas: mihi rectius uiua cadauera quàm homines uidentur appellandi, hi qui neq; mentem, neq; oculos ad naturæ conſiderationem conuertunt. Poſtremo ad parandã ſcientiam bene dicendi, non parũ confert Heſiodus, nam lectis uerbis utitur, quæ tempeſtiue uſurpata, & orationi dignitatem adferunt, & ſcientiæ pondus addunt. Quãtum putas accedit orationi grauitatis hac auxeſi penè Tragica, cum reges δωροφάγους appellat? quàm grata compoſitio eſt χειροδίκαι? ſunt hoc genus ſexcentæ figuræ, quas non libet hic enumerare, ne quid amittant gratiæ ex integra oratione uelut à corpore membra auulſa. Quid de tota orationis ſtructura deq; ſententiarum figuris dicemus? quæ tantopere probantur Fabio, ut huic decernat in mediocri genere dicendi palmam, & princeps Latinorum poëtarum Virgilius, & Ouidius lectiſſimos locos in ſua opera trãſtulerint, iudicauitq; nõ leue ornamentũ inde accedere ſuis poëmatis. Reddet haud dubie & noſtrã orationẽ locupletiorẽ & uberiorẽ, nec male collocabit operã, ſi quis ad Græcũ exẽplar, ea quæ noſtri inde excerpſerunt, contulerit, nam ita utriuſq; linguæ proprietas certius deprehendetur, & figu-

ræ uerborū & ſententiarum animaduerſæ clarius cernentur. Profuerit etiā ſi locum aliquem floridiorem tuo marte Latinis uerſibus expoſueris, quæ exercitatio dici non poteſt, quantum acuat iudicium, quantū item ad alēdam ſermonis copiam, & comparandam ſcientiam explicendi res obſcuras faciat. Sed hæc inter enarrandum obiter monebimus. Quærat aliquis, quid hæc tota ratio diſcendi ad pietatem conducat? Eſt in promptu quid reſpondeam, ad immutandam mentem, imbuendaq; religione nihil conducit, nam id efficit cœleſtis ſpiritus per ſacrum ſermonem, ſed ad cognoſcendum ſermonem ſacrarum literarum Græcis literis opus eſt, deinde ut de ſermōe rectius iudicemus, & ut dogmata religiōis enarrare et explicare quoties poſcit hoc publicus uſus, poſſimus, uarie ſubigendum eſt ingenium, & omnibus diſciplinis excolendum. Nam ut neglectis filix innaſcitur agris, ita in ingenijs niſi repurgentur elegantiore literatura, uelut inutiles herbæ natæ uim mentis omnem ſtrangulant & enecant, ne aut peruidere res obſcuras aut publicare, & in apertum lucem proferre queant. Magna quædam uirtus eſt eloquentia, & ut ille in Tragœdia dixit rerum domina, quo de obſcuris rebus ordine ac dilucide dicamus, ea nemini ſine magno uſu earum artium, quæ humanitatis appellatione continentur, uariaq; exercitatione contingit. Hæc mea ratio eſt, cur has artes profuturas etiam ſtudijs religionis exiſtimem, quæ

de re non dicam hic longius ne uideat Δὶς κράμβην quod dicũt adferre, cum aliàs hanc cauſam egerim. Vos autem, quantum poſſum, hortor, ut quemadmodum initio dixi conſtituatis ipſi uobiſcum, quem fructum ex ſtudijs petere uos conueniat; & ut eam rationem ſtudiorũ ingrediamini, unde plurimũ utilitatis ad uos priuatim et ad Rempublicã redit. Eſt aliquid quo tendis, inquit Perſius, & in quod dirigis arcũ An paßim coruos ſequeris teſtaq; lutoq;: Securus quo pes ferat atq; ex tempore uiuis. Ita mihi multi poſtq̃ bonam uitæ partem in ſtudijs conſumpſerint, nondum expendiſſe uidentur quid agãt, aut qua in re collocent laborem, quam meſſem à ſtudijs expectent, ea uero non ſimplex inſania eſt, fitq; ut dum diu didicere, nihilo certius de religiõe deq; alijs rebus iudicent, quàm uulgus, & ſi quando Respub. uocem uel cõſilium eorũ flagitat, tum uero magis muti ſunt q̃ piſces Verum ut uiator primũ conſtituet quo habeat iter, ita uobis in ſtudijs ante omnia erat de fructu ſtudiorum deliberandum, poſtea ineunda ratio compendiaria peragendæ fabulæ. Ita cognoſcendi legendiq; ſunt ſcriptores omnes, ut de religione deq; natura teneamus certũ quiddã, quod promamus, quoties uſus uitæ poſcit, & parandæ eſt copia ſermonis, qua poßis, cum aliqua res controuertitur, explicare animi ſenſa. Hunc putate ſcopum ſtudiorum ueſtrorum propoſitum eſſe ad quem omnes cogitationes animorũ ueſtrorum dirigatis. DIXI.

OCCASIO

OCCASIO POETAE SCRIBENDI, & argumenta librorum.

CVM IN ENARRANDIS authoribus conſilium Scriptoris, & argumentum operis in primis obſeruari debeat, uideamus nos quoq; quo conſilio hoc poëma ab Heſiodo conſcriptum ſit. Apparet uero Heſiodum ſuis populis apud quos uixit, hoc poëma compoſuiſſe, ut uidelicet illis, recte uiuendo, rationem aliquam, & tanquam leges ciuilioris & honeſtioris uitæ præſcriberet. In primo enim libro hortatur ad iuſticiam colendam, traditq́; præcepta ad uitam præclare inſtituendam, utilia & neceſſaria. In ſecundo autem libro agriculturæ rationem deſcribit, & monet eſſe laborandum. Nam ocium ſæpe multorũ malorum cauſſa exiſtere ſolet, & uix fieri poteſt, ut ocioſi ab iniurijs abſtineant. Itaq; nõ tantũ iuſticiæ, ſed etiam laborãdi præcepta tradenda exiſtimauit Heſiodus. Eſt uero ibi cõplexus pulcherrimam temporis deſcriptionem, & totius ferè anni dimenſionem. Multa Phyſica & Aſtronomica, de tempeſtatibus, de ortu & occaſu ſyderum, alijsq́; rebus digniſsimis cognitione adiunxit, quæ quidem omnia

Imitatus eſt Virgilius in Georg. Atq; ob hanc cauſſam non uulgare operepræcium eos eſſe facturos arbitror, qui quæ hoc loco apud Heſiodum traduntur, diligenter cum Virgilij locis contulerint.

Traduntur autem hæc, non eam tantum ob cauſſam ut arandi atq; ſerendi idonea tempora noſcamus & obſeruemus, uerumetiam, quia propter multa ciuilia officia certam anni & temporum deſcriptionem tenere oportet. Porrò Heſiodus uidetur occaſionem ſcribendi huius operis accepiſſe à fratris ſui Perſæ iniurijs, à quo in diuiſione hæreditatis ſuæ fuerat defraudatus. Itaq; ſub iſtius perſona omnes ad æquitatem & iuſticiam hortatur. Sic enim inquit.

Ω Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα μετὰ φεσὶ βάλλεο σῇσιν

Καί νυ δίκης ἐπάκουε, βίης δ᾽ ἐπιλήθεο πάμπαν

Τὸν δὲ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον &c.

Et alibi.

Ω βασιλεῖς, ὑμεῖς δὲ καταφάζεσθε καὶ αὐτοὶ

Τήνδε δίκην, ἐγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐοντες

Ἀθάνατοι λεύσσουσιν &c.

Cæterum, fuit poëta Heſiodus ſacerdos templi Mu

ſarum in Helicone Monte Bœotiæ, & in Aſcra pago, ſitam ad radicem eius montis, uixit. Scribit autem Pauſanias, ſuis temporibus Aſcræ nihil niſi unam quandam turrim extitiſſe, ſeq́; Heſiodi opera inſculpta in plumbo in Helicone uidiſſe. Item fuit poſterior Homero centum annis Heſiodus, ut ſcripſit Suidas, nec Ciceroni improbatur fuiſſe poſteriorem. Totum opus παραινετικὸν eſt & morale, præſertim in primo libro. Et ſoliti erant Græci hunc Poëtam ediſcere, quemadmodum pueri noſtri certas preces ediſcunt. Quare æquum, ut ſtudioſa iuuentus, cum propter linguæ cognitionem, tum ciuilia præcepta, ad uitam præclare inſtituendam, cum primis utilia & neceſſaria, hunc poëtam maxime amet, diligentiſsime legat ediſcatq́;.

Ἡσίοδος, Κυμαῖος, νέος δὲ κομισθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς Δίου καὶ μητρὸς Πυκιμήδης ἐν Ἄσκρῃ τῆς Βοιωτίας. γενεαλογεῖται δὲ εἶναι τοῦ Δίου τοῦ ἀμπελίδου τοῦ Μελανώπου, ὃν φασί τινες τοῦ Ὁμήρου προπάτορος εἶναι πάππον. ὡς ἀνεψιαδοῦν εἶναι Ἡσίοδον τὸν Ὅμηρον. ἑκάτερον δὲ ἀπὸ τοῦ Ἄτλαντος κατάγεσθαι. Ποιήματα δὲ αὐτοῦ ταῦτα, Θεογονία, ἔργα καὶ ἡμέραι, ἀσπίς, γυναικῶν ἡρωΐνων κατάλογος ἐν βιβλίοις ε. ἐπικήδειος εἰς Βάτραχόν τινα ἐρώμενον αὐτοῦ, περὶ τῶν ἰδαίων δακτύλων, καὶ ἄλλα πολλά. Ἐτελεύτησε δὲ ἐπιξενωθεὶς παρ' Ἀντίφῳ καὶ Κτιμένῳ, οἳ νύκτωρ δόξαντες ἀναιρεῖν φθορέα ἀδελφῆς ἑαυτῶν, ἀνεῖλον τὸν Ἡσίοδον ἄκοντες. ἦν δὲ Ὁμήρου κατά τινας πρεσβύτερος. κατὰ δὲ ἄλλους, σύγχρονος. Πορφύριος καὶ ἄλλοι πλεῖστοι νεώτερον ἑκατὸν ἐνιαυτοῖς ὁρίζουσιν, ὡς λβ. μόνοις ἐνιαυτοῖς συμπροτερεῖν τῆς πρώτης ὀλυμπιάδος.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

Μοῦσαι πιερίηθεν ἀοιδῆσι κλείουσαι,
Δεῦτε δὴ ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι.
Ον τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοί τε φατοί τε
Ρητοί τ' ἄρρητοί τε Διὸς μεγάλοιο ἕκητι.
Ρεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει.
Ρεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει,
Ρεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν καὶ ἀγήνορα κάρφει,
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει,
Κλῦθι ἰδὼν ἀίων τε, δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας
Τύνη, ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησαίμην.
Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος, ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν
Εἰσὶ δύω, τὴν μέν κεν ἐπαινήσειε νοήσας.
Η δ' ἐπιμωμητή, διὰ δ' ἄνδιχα θυμὸν ἔχουσιν.
Η μὲν γὰρ πόλεμόν τε κακόν, καὶ δῆριν ὀφέλλει

Σχετλίη, οὔτις τήν γε φιλεῖ βροτὸς, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Αθανάτων βουλῇσιν ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν.
Τὴν δ' ἑτέρην προτέρην μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννή.
Θῆκε δέ μιν Κρονίδης ὑψίζυγος αἰθέρι ναίων
Γαίης τ' ἐν ῥίζῃσι, καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀμείνω.
Η τε καὶ ἀπάλαμόν περ ὁμῶς ἐπὶ ἔργον ἐγείρει,
Εἰς ἕτερον γάρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων
Πλούσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμμεναι, ἠδὲ φυτεύειν.
Οἶκόν τ' εὖ θέσθαι. ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων
Ες ἄφενον σπεύδοντ', ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι.
Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων.
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.
Ω Πέρση. σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐνικάτθεο θυμῷ.
Μηδέ σ' ἔρις κακόχαρτος ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι
Νείκε' ὀπιπεύοντ' ἀγορῆς ἐπακουὸν ἐόντα.
Ωρη γάρ τ' ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε
Ω τινι μὴ βίος ἔνδον ἐπηετανὸς κατάκειται
Ωραῖος, ὃν γαῖα φέρει Δημήτερος ἀκτήν.

Τοῦ

Τοῦ κεκορεσσάμενος, νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις
Κτήμασ' ἐπ' ἀλλοτρίοις· σοὶ δ' οὐκέτι δεύτερον ἔσται
Ὧδ' ἔρδειν. ἀλλ' αὖθι διακρινώμεθα νεῖκος
Ἰθείῃσι δίκαις, αἵ τ' ἐκ Διὸς εἰσὶν ἄρισται.
Ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθα, ἄλλα τε πολλὰ
Ἁρπάζων ἐφόρεις μέγα κυδαίνων βασιλῆας
Δωροφάγους. οἳ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δικᾶσαι.
Νήπιοι οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς.
Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.
Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
Ῥηιδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσσαιο
Ὥστε σέ κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν καὶ ἀεργὸν ἐόντα
Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο,
Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν.
Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε χολωσάμενος φρεσὶν ᾗσιν
Ὅττι μιν ἐξαπάτησε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης.
Τοὔνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Κρύψε δὲ πῦρ, τὸ, μὲν αὖθις ἐὺς πάϊς Ἰαπετοῖο

Εκλεψ' ἀνθρώποισι Διὸς παρὰ μητιόεντος
Εν κοίλῳ νάρθηκι λαθὼν Δία τερπικέραυνον·
Τόν τε χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς
Ιαπετιονίδη πάντων πέρι μήδεα εἰδὼς
Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρένας ἠπεροπεύσας·
Σοί τ' αὐτῷ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἐσσομένοισι,
Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν, ᾧ κεν ἅπαντες
Τέρπονται κατὰ θυμὸν, ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.
Ως ἔφατ', ἐκ δ' ἐγέλασε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε,
Ηφαιστον δ' ἐκέλευσε περικλυτὸν, ὅττι τάχιστα
Γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν,
Καὶ σθένος, ἀθανάτῃς δὲ θεῇς εἰς ὦπα ἐΐσκειν
Παρθενικῆς, καλὸν εἶδος ἐπήρατον· αὐτὰρ Αθήνην
Εργα διδασκῆσαι πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνειν·
Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσῆν Αφροδίτην,
Καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γυιοκόρους μελεδῶνας.
Εν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Ερμείην ἤνωγε διάκτορον ἀργειφόντην,

Ως ἔφατ'

Ὣς ἔφατ', οἳ δ' ἐπίθοντο Διὶ κρονίωνι ἄνακτι.
Αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσε κλυτὸς ἀμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον κρονίδεω διὰ βουλάς,
Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη,
Ἀμφὶ δέ οἱ χάριτές τε θεαὶ καὶ πότνια πειθὼ
Ὅρμους χρυσείους ἔθεσαν χροῒ. ἀμφὶ δὲ τήνγε
Ὧραι καλλίκομοι στέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.
Πάντα δέ οἱ χροῒ κόσμον ἐφήρμοσε παλλὰς ἀθήνη
Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσι διάκτορος ἀργειφόντης
Ψεύδεά θ' αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος.
Τεῦξε Διὸς βουλῇσι βαρυκτύπου, ἐν δ' ἄρα φωνὴν
Θῆκε θεῶν κῆρυξ, ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα
Πανδώρην, ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῇσιν.
    Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὺν ἀμήχανον ἐξετέλεσσεν.
Εἰς ἐπιμηθέα πέμπε πατὴρ κλυτὸν ἀργειφόντην
Δῶρον ἄγοντα θεῶν ταχὺν ἄγγελον, οὐδ' ἐπιμηθεὺς
Ἐφράσαθ' ὥς οἱ ἔειπε προμηθεὺς, μήποτε δῶρον

Δέξασθαι πὰρ Ζηνὸς ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν
Ἐξοπίσω, μή πού τι κακὸν θνητοῖσι γένηται.
Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος ὅτε δὴ κακὸν εἶχ' ἐνόησε
Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων,
Νόσφιν ἄτερ κακῶν καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ' ἀργαλέων αἵ τ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.
Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσιν.
Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
Ἐσκέδασ', ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Μούνη δ' αὐτόθι ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισι
Ἔνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χείλεσιν οὐδὲ θύραζε
Ἐξέπτη, πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο
Αἰγιόχου βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο.
Ἄλλα δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται.
Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν. πλείη δὲ θάλασσα.
Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ
Αὐτόματοι φοιτῶσι κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
Σιγῇ ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητίετα ζεύς.

Οὕτως

Οὕτως οὔτι που ἔστι Διὸς νόον ἐξαλέασθαι.

Εἰ δ' ἐθέλεις ἕτερόν τοι ἐγὼ λόγον ἐκκορυφώσω
Εὖ καὶ ἐπισταμένως, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν.
Ὡς ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι.

Χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων
Ἀθάνατοι ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Οἳ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν.
Ὥστε θεοὶ δ' ἔζωον ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀίζυος, οὐδέ τι δειλὸν
Γῆρας ἐπῆν. αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὅμοιοι
Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἔκτοθεν ἁπάντων.
Θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι, ἐσθλὰ δὲ πάντα
Τοῖσιν ἔην, καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα
Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον. οἱ δ' ἐθελημοὶ
Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ κεν τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν,
Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς.
Ἐσθλοὶ ἐπιχθόνιοι φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,

Οἵ ῥα φυλάσσουσί τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν
Πλουτοδόται, καὶ τοῦτο γέρας βασιλήιον ἔχον.
Δεύτερον αὖτε γένος πολὺ χειρότερον μετόπισθεν
Ἀργύρεον ποίησαν, ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Χρυσέῳ οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον οὔτε νόημα.
Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς ἔτεα παρὰ μητέρι κεδνῇ
Ἐτρέφετ' ἀτάλλων μέγα νήπιος ᾧ ἐνὶ οἴκῳ·
Ἀλλ' ὅταν ἡβήσειε καὶ ἥβης μέτρον ἵκοιτο,
Παυρίδιον ζώεσκον ἐπὶ χρόνον ἄλγε' ἔχοντες
Ἀφραδίαις, ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον οὐκ ἐδύναντο
Ἀλλήλων ἀπέχειν οὐδ' ἀθανάτους θεραπεύειν
Ἤθελον οὐδ' ἔρδειν μακάρων ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς
Ἣ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἤθεα. τοὺς μὲν ἔπειτα
Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε χολούμενος, οὕνεκα τιμὰς
Οὐκ ἐδίδουν μακάρεσσι θεοῖς οἳ ὄλυμπον ἔχουσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,
Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι μάκαρες θνητοὶ καλέονται

Δεύτε

Δεύτεροι, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ.
Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων
Χάλκειον ποίησ' οὐκ ἀργυρέῳ οὐδὲν ὁμοῖον
Ἐκ μελιᾶν, δεινόν τε καὶ ὄμβριμον οἷσιν Ἄρηος
Ἔργ' ἔμελε στονόεντα καὶ ὕβριες. οὐδέ τι σῖτον
Ἤσθιον, ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κρατερόφρονα θυμόν.
Ἄπλαστοι. μεγάλη δὲ βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι,
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖς μελέεσιν.
Τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τεύχεα χάλκεοι δέ τε οἶκοι.
Χαλκῷ δ' ἐργάζοντο, μέλας δὲ οὐκ ἔσκε σίδηρος.
Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες
Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυεροῦ ἀΐδαο.
Νώνυμοι, θάνατος δὲ καὶ ἐκπάγλους περ ἐόντας
Εἷλε μέλας. λαμπρὸν δ' ἔλιπον φάος ἠελίοιο.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,
Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ζεὺς Κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον
Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται

Ημίθεοι προτέρῃ γενεῇ κατ' ἀπείρονα γαῖαν·
Καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνὴ
Τοὺς μὲν, ἐφ' ἑπταπύλῳ Θήβῃ Καδμηίδι γαίῃ
Ωλεσε μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο·
Τοὺς δὲ καὶ ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
Εἰς Τροίην ἀγαγὼν, Ελένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο·
Ενθ' ἤτοι μὲν θανάτου τέλος ἀμφεκάλυψε
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας
Ζεὺς κρονίδης κατένασσε πατὴρ ἐς πείρατα γαίης·
Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Εν μακάρων νήσοισι, παρ' ὠκεανὸν βαθυδίνην
Ολβιοι ἥρωες. τοῖσι μελιηδέα καρπὸν
Τρὶς τοῦ ἔτους θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ανδράσιν· ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν ἢ ἔπειτα γενέσθαι.
Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον. οὐδέ ποτ' ἦμαρ
Παύσονται καμάτου καὶ ὀϊζύος, οὐδέ τι νύκτωρ
Φθειρόμενοι. χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.

ἀλλ'

Ἀλλ᾽ ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ κακοῖσιν.
Ζεὺς δ᾽ ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων
Εὖτ᾽ ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.
Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος οὐδέ τι παῖδες,
Οὐδὲ ξεῖνος ξεινοδόκῳ καὶ ἑταῖρος ἑταίρῳ,
Οὐδὲ κασίγνητος φίλος ἔσσεται, ὡς τὸ πάροιθεν·
Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.
Μέμψονται δ᾽ ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντες ἔπεσσι
Σχέτλιοι. οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες, οὐδέ μεν οἵγε
Γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν.
Χειροδίκαι, ἕτερος δ᾽ ἑτέρου πόλιν ἐξαλαπάξει.
Οὐδέ τις εὐόρκου χάρις ἔσσεται οὔτε δικαίου,
Οὔτ᾽ ἀγαθοῦ. μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν
Ἀνέρα τιμήσουσι, δίκη δ᾽ ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς
Οὐκ ἔσται, βλάψει δ᾽ ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα
Μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων. ἐπὶ δ᾽ ὅρκον ὀμεῖται.
Ζῆλος δ᾽ ἀνθρώποισιν ὀϊζυροῖσιν ἅπασιν
Δυσκέλαδος κακόχαρτος ὁμαρτήσει στυγερώπης·

Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Λευκοῖσιν φαρέασι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτην προλιπόντ' ἀνθρώπους
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις. τὰ δὲ λείψεται ἄλγεα λυγρὰ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι. κακοῦ δ' οὐκ ἔσσεται ἀλκή.

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω, φρονέουσι καὶ αὐτοῖς
Ὧδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον,
Ὕψι μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρων ὀνύχεσσι μεμαρπώς.
Ἡ δ' ἐλεὸν γναμπτοῖσι πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι
Μύρετο, τὴν δ' ὅγ' ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε.
Δαιμονίη, τί λέλακας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων·
Τῇ δ' εἶς, ᾗ σ' ἂν ἐγώ περ ἄγω καὶ ἀοιδὸν ἐοῦσαν.
Δεῖπνον δ', αἴκ' ἐθέλω, ποιήσομαι ἠὲ μεθήσω.
Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν,
Νίκης τε στέρεται, πρὸς τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.
Ὣς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ τανυσίπτερος ὄρνις.
Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης μηδ' ὕβριν ὄφελλε.
Ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ· οὐδὲ μὲν ἐσθλὸς

Ῥηιδίως

Ῥηϊδίως φορέμεν δύναται. βαρύθει δέ θ' ὑπ' αὐτῆς
Ἐγκύρσας ἄτησιν ὁδὸς δ' ἑτέρηφι παρελθεῖν
Κρείσσων ἐς τὰ δίκαια. δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει
Ἐς τέλος ἐξελθοῦσα, παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω.
Αὐτίκα γὰρ τρέχει ὅρκος ἅμα σκολιῇσι δίκῃσιν.
Τῆς δὲ δίκης ῥόθος ἑλκομένης ᾗ κ' ἄνδρες ἄγωσι
Δωροφάγοι, σκολιῇς δὲ δίκαις κρίνωσι θέμιστας.
Ἡ δ' ἕπεται κλαίουσα πόλιν τε καὶ ἤθεα λαῶν
Ἠέρα ἑσσαμένη, κακὸν ἀνθρώποισι φέρουσα,
Οἵ τέ μιν ἐξελάουσι καὶ οὐκ ἰθεῖαν ἔνειμαν.
Οἳ δὲ δίκας ξείνοισι καὶ ἐνδήμοισι διδοῦσι
Ἰθείας, καὶ μή τι παρεκβαίνουσι δικαίου,
Τοῖσι τέθηλε πόλις, λαοὶ δ' ἀνθεῦσιν ἐν αὐτῇ,
Εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος, οὐδέ ποτ' αὐτοῖς
Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεὺς
Οὐδέ ποτ' ἰθυδίκαισι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὀπηδεῖ.
Οὐδ' ἄτη, θαλίῃς δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται.
Τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον, οὔρεσι δὲ δρῦς

Ἄκρη μὲν τε φέρει βαλάνους μέσση δὲ μελίσσας,
Εἰροπόκοι δ' ὄϊες μαλλοῖς καταβεβρίθασι,
Τίκτουσι δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν.
Θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερὲς, οὐδ' ἐπὶ νηῶν
Νείσονται. καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε κακὴ καὶ σχέτλια ἔργα,
Τοῖς δὲ δίκην κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα ζεὺς.
Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ,
Ὅστις ἀλιτραίνει, καὶ ἀτάσθαλα μηχανάαται
Τοῖσι δ' οὐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων,
Λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμόν· ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί.
Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσιν, μινύθουσι δὲ οἶκοι
Ζηνὸς φραδμοσύνῃσι ὀλυμπίου. ἄλλοτε δ' αὖτε
Ἢ τῶν γε στρατὸν εὐρὺν ἀπόλεσεν, ἢ ὅγε τεῖχος,
Ἢ νέας ἐν πόντῳ κρονίδης ἀποτίνυται αὐτῶν.
Ὦ βασιλεῖς, ὑμεῖς δὲ καταφράζεσθαι καὶ αὐτοὶ
Τήνδε δίκην. ἐγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐόντες
Ἀθάνατοι λεύσσουσιν, ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσι

Ἀλλήλους

Ἀλλήλους τρίβουσι θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.
Τρὶς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ἀθάνατοι ζηνὸς φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων
Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ᾽ αἶαν.
Ἡ δέ τε παρθένος ἐστὶ δίκη Διὸς ἐκγεγαυῖα·
Κυδρή τ᾽ αἰδοίη τε θεοῖς. οἳ ὄλυμπον ἔχουσιν.
Καί ῥ᾽ ὁπότ᾽ ἄν τίς μιν βλάπτῃ σκολιῶς ὀνοτάζων
Αὐτίκα πὰρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη κρονίωνι,
Γηρύετ᾽ ἀνθρώπων ἄδικον νόον, ὄφρ᾽ ἀποτίσῃ
Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλήων. οἳ λυγρὰ νοεῦντες
Ἄλλῃ παρκλίνουσι δίκας σκολιῶς ἐνέποντες
Ταῦτα φυλασσόμενοι βασιλῆες ἰθύνετε μύθους
Δωροφάγοι, σκολιῶν δὲ δικῶν ἐπὶ πάγχυ λάθεσθε.
Οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων.
Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.
Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς καὶ πάντα νοήσας,
Καί νυ τάδ᾽ αἴκ᾽ ἐθέλῃς ἐπιδέρκεται. οὐδέ ἑ λήθει.

Οἵην δὲ καὶ τήνδε δίκην πόλις ἐντὸς ἐέργει.
Νῦν δ' ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
Εἴην, μήτ' ἐμὸς υἱός· ἐπεὶ κακὸν ἄνδρα δίκαιον
Ἔμμεναι, εἰ μείζω γε δίκην ἀδικώτερος ἕξει.
Ἀλλὰ τά γ' οὔπω ἔολπα τελεῖν Δία τερπικέραυνον.
Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν.
Καί νυ δίκης ἐπάκουε, βίης δ' ἐπιλήθεο πάμπαν.
Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων
Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς
Ἐσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν ἐπ' αὐτοῖς.
Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, ἣ πολλὸν ἀρίστη
Γίνεται. εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν
Γινώσκων, τῷ μέν τ' ὄλβον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς.
Ὃς δέ κε μαρτυρίῃσιν ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσας
Ψεύσεται, ἐν δὲ δίκην βλάψας νήκεστον ἀάσθῃ,
Τοῦ δέ τ' ἀμαυροτέρη γενεὴ μετόπισθε λέλειπται.
Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
Σοὶ δ' ἐγὼ ἐσθλὰ νοέων ἐρέω μέγα νήπιε Πέρση,

Τὴν μέν

Τὴν μέν τοι κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
Ρηιδίως ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει,
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Αθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι,
Ρηιδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα·
Οὗτος μὲν πανάειστος ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει
Φρασάμενος, τάκ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἦσιν ἀμείνω·
Εσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.
Ος δέ κε μήθ' αὐτῷ νοέῃ μήτ' ἄλλου ἀκούων
Εν θυμῷ βάλληται, ὁ δ' αὖτ' ἀχρήιος ἀνὴρ,
Αλλά σύ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφετμῆς.
Εργάζευ Πέρση δῖον γένος, ὄφρα σε λιμὸς
Εχθαίρῃ, φιλέῃ δέ σ' ἐϋστέφανος Δημήτηρ
Αἰδοίη, βιότου δὲ τεὴν πίμπλησι καλιήν.
Λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀεργῷ σύμφορος ἀνδρὶ.
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργὸς
Ζώῃ κηφήνεσσι κοθούροις ἴκελος ὁρμὴν.

Οἵ τε μελισσάων κάματον τρύχουσιν ἀεργοὶ
Ἔσθοντες, σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέτρια κοσμεῖν
Ὥς κέ τοι ὡραίου βιότου πλήθωσι καλιαί
Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε.
Καί τ' ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν
Ἔσσεαι, ἠδὲ βροτοῖς, μάλα γὰρ στυγέουσιν ἀεργούς.
Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.
Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς
Πλουτεῦντα, πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ,
Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα, τὸ ἐργάζεσθαι ἄμεινον,
Εἴ κεν ἀπ' ἀλλοτρίων κτεάνων ἀεσίφρονα θυμὸν
Εἰς ἔργον τρέψας, μελετᾷς βίου ὥς σε κελεύω.
Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
Αἰδὼς ἥ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησι.
Αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίῃ θάρσος δὲ πρὸς ὄλβῳ
Χρήματα δ' οὐχ ἁρπακτά, θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω.
Εἰ γάρ τις καὶ χερσὶ, βίῃ μέγαν ὄλβον ἕληται.
Ἢ ὅγ' ἀπὸ γλώσσης ληΐσσεται οἷά τε πολλὰ
Γίνεται,

γίνεται, εὖτ' ἂν δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ
Ανθρώπων, αἰδῶ δέ τ' ἀναιδείη κατοπάζῃ,
Ρεῖά τε μὶν μαυροῦσι θεοὶ, μινύθουσι δὲ οἶκοι
Ανέρι τῷ, παῦρον δέ τ' ἐπὶ χρόνον ὄλβος ὀπηδεῖ,
Ισον δ' ὅσθ' ἱκέτην, ὅσ τε ξεῖνον κακὸν ἔρξει.
Οσ τε κασιγνήτοιο ἑοῦ ἀνὰ δέμνια βαίνοι,
Κρυπταδίης εὐνῆς ἀλόχου παρακαίρια ῥέζων,
Οσ τέ τευ ἀφραδίῃς ἀλιταίνεται ὀρφανὰ τέκνα,
Οσ τε γονῆα γέροντα κακῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ
Νεικείῃ, χαλεποῖσι καθαπτόμενος ἐπέεσσιν
Τῷ δή τοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται, ἐς δὲ τελευτὴν
Εργων ἀντ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν.
Αλλὰ σὺ τῶν μὲν πάμπαν ἔεργ' ἀεσίφονα θυμόν,
Καδδύναμιν δ' ἔρδειν ἱέρ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν
Αγνῶς καὶ καθαρῶς, ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν,
Αλλοτε δὴ σπονδῇσι θυέεσσί τε ἱλάσκεσθαι
Ημὲν ὅτ' εὐνάζῃ, καὶ ὅταν φάος ἱερὸν ἔλθῃ·
Ωσκέ τοι ἵλαον κραδίην καὶ θυμὸν ἔχωσιν,

Ὀφ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον, μὴ τὸν τεὸν ἄλλος.
Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι.
Τὸν δὲ μάλιστα καλεῖν ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
Εἰ γάρ τι καὶ χρῆμα ἐγχώριον ἄλλο γένηται,
Γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, ζώσαντο δὲ πηοί.
Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
Ἔμμορέ τοι τιμῆς ὅς τ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.
Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.
Εὖ μὲν μετρεῖσθαι παρὰ γείτονος, εὖ δ' ἀποδοῦναι
Αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον αἴ κε δύνηαι
Ὡς ἂν χρηΐζων καὶ ἐς ὕστερον ἄρκιον εὕρῃς.
Μὴ κακὰ κερδαίνειν, κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσιν.
Τὸν φιλέοντα φιλεῖν καὶ τῷ προσιόντι προσεῖναι.
Καὶ δόμεν ὅς κεν δῷ, καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ.
Δώτῃ μέν τις ἔδωκεν, ἀδώτῃ δ' οὔτις ἔδωκεν.
Δὼς ἀγαθή, ἅρπαξ δὲ κακή, θανάτοιο δότειρα.
Ὃς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων, ὅ γε κἂν μέγα δώῃ
Χαίρει τῷ δώρῳ, καὶ τέρπεται ὃν κατὰ θυμόν.

Ος δέκεν

Ος δέκεν αὐτὸς ἕληται, ἀναιδείηφι πιθήσας·
Καί τε σμικρὸν ἐὸν, τότ' ἐπάχνωσε φίλον ἦτορ.
Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο,
Καὶ θαμὰ τοῦθ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
Ος δ' ἐπ' ἐόντι φέρει, ὃ δ' ἀλύξεται αἴθοπα λιμόν.
Οὐ δὲ τόγ' εἰν οἴκῳ κατακείμενον ἀνέρα κήδει,
Οἴκοι βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύρηφι.
Εσθλὸν μὲν παρεόντος ἑλέσθαι, πῆμα δὲ θυμῷ
Χρηΐζειν ἀπεόντος, ἅ σε φράζεσθαι ἄνωγα.
Αρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι.
Μεσσόθι φείδεσθαι, δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ.
Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω.
Καί τε κασιγνήτῳ γελάσας ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι.
Πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας
Μὴ δὲ γυνή σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω
Αἱμύλα κωτίλλουσα, τεὴν διφῶσα καλιήν.
Ος δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε φιλήτῃσι.
Μουνογενὴς δὲ πάϊς σώζοι πατρώϊον οἶκον

φερβέμεν, ὧς γὰρ πλοῦτος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.
γηραιὸς δὲ θάνοις ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων.
ῥεῖα δέ κεν πλεόνεσσι πόροι Ζεὺς ἄσπετον ὄλβον
πλείων μὲν πλεόνων μελέτη μείζων δ' ἐπιθήκη.
Σοὶ δ' εἰ πλούτου θυμὸς ἐέλδεται ἐν φρεσὶν ᾗσι
ὧδ' ἔρδειν, ἔργον δ' ἔτ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι.

ΗΜΕΡΑΙ.

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλο-
μενάων
Ἄρχεσθ' ἀμήτου, ἀρότοιο δὲ δυσο-
μενάων.
Αἳ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
κεκρύφαται, αὖτις δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος, οἵτε θαλάσσης
ἐγγύθι ναιετάουσ' οἵτ' ἄγκεα βησσήεντα,
πόντου κυμαίνοντος ἀπόπροθι πίονα χῶρον

Ναίουσι.

Νείουσ'. γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν·
Γυμνὸν δ' ἀμᾶσθαι, εἴχ' ὥρια πάντ' ἐθέλησθα
Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος, ὥς τοι ἕκαστα
Ὥρι' ἀέξηται, μή πως τὰ μεταξὺ χατίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδὲν ἀνύσσῃς.
Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἔμ' ἦλθες, ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω,
Οὐδ' ἐπιμετρήσω, ἐργάζευ νήπιε Πέρση,
Ἔργα τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο.
Μή ποτε σὺν παίδεσσι γυναικί τε, θυμὸν ἀχεύων
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας, οἳ δ' ἀμελῶσιν.
Δὶς μὲν γὰρ καὶ τρὶς τάχα τεύξεαι. ἢν δ' ἔτι λυπῇς
Χρῆμα μὲν οὐ πρήξεις, σὺ δ' ἐτώσια πόλλ' ἀγορεύσεις.
Ἀχρεῖος δ' ἔσται ἐπέων νόμος, ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι χρειῶν τε λύσιν, λιμοῦ τ' ἀλεωρήν.
Οἶκον μὲν πρώτιστα γυναῖκά τε βοῦν τ' ἀροτῆρα,
Κτητὴν οὐ γαμετήν, ἥτις καὶ βουσὶν ἕποιτο,
Χρήματα δ' εἰν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι,
Μὴ σὺ μὲν αἰτῇς ἄλλον, ὃ δ' ἀρνῆται, σὺ δὲ τητᾷ.

Ηδ' ὥρη παραμείβεται, μινύθει δέ τοι ἔργον.
Μὴ δ' ἀναβάλλεσθαι ἔστ' αὔριον ἔστ' ἔννηφιν
Οὐ γὰρ ἐτωσιοεργὸς ἀνὴρ πίμπλησι καλιὴν,
Οὐδ' ἀναβαλλόμενος, μελέτη δέ τοι ἔργον ὀφέλλει.
Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει·
Ημος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελΐοιο
Καύματος ἰδαλίμου, μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντος
Ζηνὸς ἐρισθενέος, μετὰ δὲ τρέπεται βρότεος χρὼς
Πολλὸν ἐλαφρότερος, δὴ γὰρ τότε Σείριος ἀστὴρ
Βαιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κηριτρεφέων ἀνθρώπων
Ερχεται ἠμάτιος, πλεῖον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ·
Ημος ἀδηκτοτάτη πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ
Υλη, φύλλα δ' ἔραζε χέει πτόρθοιό τε λήγει,
Τῆμος ἄρ' ὑλοτομεῖν μεμνημένος ὥριον ἔργον
Ολμον μὲν τριπόδην τάμνειν, ὕπερον δὲ τρίπηχυν
Αξονα θ' ἑπταπόδην. μάλα γάρ νύ τοι ἄρμενος οὕτω.
Εἰ δέ κεν ὀκταπόδην ἀπὸ καὶ σφῦραν κε τάμοιο,
Τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ

Πόλλ'

Πόλλ' ἐπικαμπύλα κᾶλα, φέρειν δὲ γύην ὅτ' ἂν εὕρῃς.
Εἰς οἶκον κατ' ὄρος διζήμενος ἢ κατ' ἄρουραν
Πρίνινον· ὃς γὰρ βουσὶν ἀροῦν ὀχυρώτατός ἐστιν.
Εὖτ' ἂν ἀθηναίης δμωὸς ἐν ἐλύματι πήξας
Γόμφοισιν πελάσας προσαρήρεται ἱστοβοῆι.
Δοιὰ δὲ θέσθαι ἄροτρα πονησάμενος κατὰ οἶκον
Αὐτόγυον καὶ πηκτὸν, ἐπεὶ πολὺ λώϊον οὕτω.
Εἴχ' ἕτερον γ' ἄξαις ἕτερον γ' ἐπὶ βουσὶ βάλοιο
Δάφνης δ' ἢ πτελέης ἀκιώτατοι ἱστοβοῆες
Δρυὸς ἔλυμα πρίνου γύην· βόε δ' ἐνναετήρω
Ἄρσενε κεκτῆσθαι. τῶν γὰρ σθένος οὐκ ἀλαπαδνὸν
Ἥβης μέτρον ἔχοντε, τὼ ἐργάζεσθαι ἀρίστω
Οὐκ ἂν τώγ' ἐρίσαντες ἐν αὔλακι καμμὲν ἄροτρον
Ἄξειαν, τὸ δ' ἔργον ἐτώσιον αὖθι λίποιεν.
Τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακονταετὴς αἰζηὸς ἕποιτο
Ἄρτον δειπνήσας τετράτρυφον ὀκτάβλωμον
Ὅς κ' ἔργου μελετῶν ἰθεῖαν αὔλακ' ἐλαύνοι
Μηκέτι παπταίνων μεθ' ὁμήλικας ἀλλ' ἐπὶ ἔργῳ

Θυμὸν ἔχων, τοῦ δ' οὔ τι νεώτερος ἄλλος ἀμείνων
Σπέρματα δάσσασθαι. καὶ ἐπισπορίην ἀλέασθαι.
Κουρότερος γὰρ ἀνὴρ μεθ' ὁμήλικας ἐπτοίηται.
Φράζεσθαι δ' εὖτ' ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς
Ὑψόθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγύης
Ἥ τ' ἀρότοιό τε σῆμα φέρει, καὶ χείματος ὥρην
Δεικνύει ὀμβρηροῦ, κραδίην δ' ἔδακ' ἀνδρὸς ἀβούτεω
Δὴ τότε χορτάζειν ἕλικας βόας ἔνδον ἐόντας.
Ῥηΐδιον γὰρ ἔπος εἰπεῖν, βόε δὸς καὶ ἄμαξαν.
Ῥηΐδιον δ' ἀπανήνασθαι, πάρα δ' ἔργα βόεσσιν
Φησὶ δ' ἀνὴρ φρένας ἀφνειὸς πήξασθαι ἄμαξαν
Νήπιος, οὐδὲ τόγ' οἶδ', ἑκατὸν δέ τε δούρατ' ἀμάξης
Τῶν πρόσθεν μελέτην ἐχέμεν οἰκήια θέσθαι.
Εὖτ' ἂν δὴ πρώτιστ' ἄροτος θνητοῖσι φανείη
Δὴ τότ' ἐφορμηθῆναι ὁμῶς δμῶές τε καὶ αὐτὸς
Αὔην καὶ διερὴν ἀρότοιο καθ' ὥρην.
Πρωὶ μάλα σπεύδων ἵνα τοι πλήθωσιν ἄρουραι.
Ἔαρι πολεῖν, θέρεος δὲ νεωμένη οὔ σ' ἀπατήσει.

Νειὸν δὲ σπείρειν ἔτι κουφίζουσαν ἄρουραν
Νειὸς ἀλεξιάρη, παίδων εὐκηλήτειρα
  Εὔξεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ δημήτερί θ' ἁγνῇ
Ἐκτελέα βρίθειν δημήτερος ἱερὸν ἀκτήν.
Ἀρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότου ὅταν ἄκρον ἐχέτλης
χειρὶ λαβὼν ὅρπηκα βοῶν ἐπὶ νῶτον, οὐδὲ ἵκηαι
Ἔνδρυον ἑλκόντων μεσάβῳ, ὁ δὲ τυτθὸς ὄπισθεν
Δμωὸς ἔχων μακέλλην, πόνον ὀρνίθεσσι τιθείη.
Σπέρματα κακκρύπτων. εὐθυμοσύνη γὰρ ἀρίστη
Θνητοῖς ἀνθρώποις, κακοθυμοσύνη δὲ κακίστη.
Ὧδε κεν ἁδροσύνῃ στάχυς νεύοιεν ἔραζε.
Εἰ τέλος αὐτὸς ὄπισθεν ὀλύμπιος ἐσθλὸν ὀπάζοι
Ἐκ δ' ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια καί σ' ἔολπα
Γηθήσειν βιότοιο ἐρεύμενον ἔνδον ἐόντος.
Εὐοχέων δ' ἵξεαι πολιὸν ἔαρ, οὐδὲ πρὸς ἄλλους
Αὐγάσεαι σέο δ' ἄλλος ἀνὴρ κεχρημένος ἔσται.
Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπῆς ἀρόῃς χθόνα δῖαν
Ἥμενος ἀμήσεις ὀλίγον περὶ χειρὸς ἐέργων

Αντία δεσμεύων κεκονιμένος οὐ μάλα χαίρων,
Οἴσεις δ' ἐν φορμῷ· παῦροι δέ σε θηήσονται.
Αλλοτε δ' ἀλλοῖος ζηνὸς νόος αἰγιόχοιο·
Αργαλέος δ' ἄνδρεσσι καταθνητοῖσι νοῆσαι.
Εἰ δέ κεν ὄψ' ἀρόσῃς, τόδε κέν τοι φάρμακον εἴη·
Ημος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι,
Τοπρῶτον τέρπει τε βροτοὺς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.
Τῆμος ζεὺς ὕοι τρίτῳ ἤματι μὴ δ' ἀπολήγοι.
Μήτ' ἄρ ὑπερβάλλων βοὸς ὁπλὴν μήτ' ἀπολείπων
Οὕτω κ' ὀψαρότης πρωτηρότῃ ἰσοφαρίζει.
Εν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο, μὴ δέ σε λήθοι
Μήτ' ἔαρ γινόμενον πολιὸν, μήθ' ὥριος ὄμβρος.
Πὰρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον καὶ ἐπ' ἀλέα λέσχην
Ωρῃ χειμερίῃ ὁπότε κρύος ἀνέρας ἔργων
Ισχάνει, ἔνθα κ' ἄοκνος ἀνὴρ μέγα οἶκον ὀφέλλει,
Μή σε κακοῦ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ
Σὺν πενίῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις.
Πολλὰ δ' ἀεργὸς ἀνὴρ κενεὴν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων,

Χρηΐζων

Χρηΐζων βιότοιο, κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
Ελπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
Ημενον ἐν λέσχῃ τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.
Δείκνυε δὲ δμώεσσι θέρευς ἔτι μέσσου ἐόντος
Οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται, ποιεῖσθε καλιάς.
Μῆνα δὲ ληναιῶνα κακ' ἤματα βουδόρα πάντα
Τοῦτον ἀλεύασθαι καὶ πηγάδας, αἵτ' ἐπὶ γαῖαν,
Πνεύσαντος βορέαο δυσηλεγέες τελέθουσι,
Οστε διὰ Θρήκης ἱπποτρόφου εὐρέϊ πόντῳ
Εμπνεύσας ὤρινε, μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη.
Πολλὰς δὲ δρῦς ὑψικόμους ἐλάτας τε παχείας
Οὔρεος ἐν βήσσῃς πιλνᾷ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Εμπίπτων· καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήριτος ὕλη,
Τῶν καὶ λάχνῃ δέρμα κατάσκιον· ἀλλά νυ καὶ τῶν
Θῆρες δὲ φρίσσουσ', οὐρὰς δὲ ὑπὸ μέζε' ἔθεντο·
Ψυχρὸς ἐὼν διάησι δασυστέρνων περ ἐόντων,
Καί τε διὰ ῥινοῦ βοὸς ἔρχεται, οὐδέ μιν ἴσχει·
Καί τε δι' αἶγα ἄησι τανύτριχα, πώεα δ' οὔτι,

Οὕνεκ' ἐπηεταναὶ τρίχες αὐτῶν, οὐ διάησιν
Ις ἀνέμου βορέαο, τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι.
Καὶ διὰ παρθενικῆς ἁπαλόχροος οὐ διάησιν,
Ητε δόμων ἐντόσθι φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει.
Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης.
Εὖ τε λοεσσαμένη τέρενα χρόα καὶ λίπ' ἐλαίῳ
Χρισαμένη νυχίη καταλέξεται ἔνδοθεν οἴκου.
Ημασι χειμερίῳ, ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει.
Εν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν.
Οὐ γάρ οἱ ἠέλιος δείκνυ νομὸν ὁρμηθῆναι
Αλλ' ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε
Στρωφᾶται, βράδιον δὲ πανελλήνεσσι φαείνει.
Καὶ τότε δὴ κεραοὶ καὶ νήκεροι ὑληκοῖται
Λυγρὸν μυλιόωντες ἀνὰ δρύα βησσήεντα
Φεύγουσιν. καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ τοῦτο μέμηλεν.
Οἳ σκέπα μαιόμενοι πυκινοὺς κευθμῶνας ἔχουσι
Καὶ γλάφυ πετρῆεν, τότε δὴ τρίποδι βροτῷ ἶσοι.
Οὗ τ' ἐπὶ νῶτα ἔαγε κάρη δ' εἰς οὖδας ὁρᾶται.

Τῷ ἴκελοι φοιτῶσιν ἀλευόμενοι νίφα λευκήν·
Καὶ τότε ἕσσασθαι ἔρυμα χροὸς ὥς σε κελεύω,
Χλαῖνάν τε μαλακὴν καὶ τερμιόεντα χιτῶνα.
Στήμονι δ' ἐν παύρῳ πολλὴν κρόκα μηρύσασθαι.
Τὴν περιέσσασθαι ἵνα τοι τρίχες ἀτρεμέωσι.
Μὴ δ' ὀρθαὶ φρίσσωσιν ἀειρόμεναι κατὰ σῶμα.
Ἀμφὶ δὲ ποσὶ πέδιλα, βοὸς ἶφι κταμένοιο
Ἄρμενα δήσασθαι πίλοις ἔντοσθε πυκάσας·
Πρωτογόνων δ' ἐρίφων ὁπόταν κρύος ὥριον ἔλθοι·
Δέρματα συρράπτειν νεύρῳ βοὸς, ὄφρ' ἐπὶ νώτῳ
Ὑετοῦ ἀμφιβάλῃ ἀλέην, κεφαλῆφι δ' ὕπερθεν.
Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν ἵν' οὔατα μὴ καταδεύῃ·
Ψυχρὴ γάρ τ' ἠὼς πέλεται βορέαο πεσόντος.
Ἠῶος δ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντος
Ἀὴρ πυροφόρος τέταται μακάρων ἐπὶ ἔργοις,
Ὅς τε ἀρυσσάμενος ποταμῶν ἀπὸ αἰεναόντων,
Ὑψοῦ ὑπὲρ γαίης ἀρθεὶς ἀνέμοιο θυέλλῃ·
Ἄλλοτε μέν θ' ὕει ποτὶ ἕσπερον, ἄλλοτ' ἄησι

Πυκνὰ Θρηικίου βορέου νέφεα κλονέοντος.
Τὸν φθάμενος ἔργα τελέσας οἶκον δὲ νέεσθαι.
Μή ποτέ σ' οὐρανόθεν σκοτόεν νέφος ἀμφικαλύψῃ·
Χρῶτά τε μυδαλέον θήῃ κατὰ θ' εἵματα δεύσῃ.
Ἀλλ' ὑπαλεύασθαι, μεὶς γὰρ χαλεπώτατος οὗτος
Χειμέριος χαλεπὸς προβάτοις, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις
Τῆμος θ' ὤμισυ βουσὶν ἐπὴν δ' ἀνέρι τὸ πλέον εἴη
Ἁρμαλιῆς, μακραὶ γὰρ ἐπίρροθοι εὐφρόναι εἰσί.
Ταῦτα φυλασσόμενος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν·
Ἰσοῦσθαι νύκτας τε καὶ ἤματα εἰσόκεν αὖθις
Γῆ πάντων μήτηρ καρπὸν σύμμικτον ἐνείκῃ.
Εὖτ' ἂν ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα, δή ῥα τότ' ἀστὴρ
Ἀρκτοῦρος προλιπὼν ἱερὸν ῥόον ὠκεανοῖο
Πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεται ἀκροκνέφαιος.
Τὸν δὲ μέτ' ὀρθρογόη πανδιονὶς ὦρτο χελιδὼν,
Ἐς φάος ἀνθρώποις ἔαρος νέον ἱσταμένοιο.
Τὴν, φθάμενος, οἴνας περιταμνέμεν, ὣς γὰρ ἄμεινον

Ἀλλ'

Ἀλλ᾽ ὁπόταν φερέοικος ἀπὸ χθονὸς ἂν φυτὰ βαίνῃ
Πληϊάδας φεύγων· τότε δὴ σκάφος οὐκέτι οἰνέων
Ἀλλ᾽ ἅρπας τε χαρασσέμεναι καὶ δμῶας ἐγείρειν.
Φεύγειν δὲ σκιεροὺς θώκους καὶ ἐπ᾽ ἠῶ κοῖτον,
Ὥρῃ ἐν ἀμήτου, ὅτε τ᾽ ἠέλιος χρόα κάρφῃ,
Τημοῦτος σπεύδειν καὶ οἴκαδε καρπὸν ἀγείρειν.
Ὄρθρου ἀνιστάμενος, ἵνα τοι βίος ἄρκιος εἴη
Ἠὼς γάρ τ᾽ ἔργοιο τρίτην ἀπομείρεται αἶσαν
Ἠώς τοι προφέρει μὲν ὁδοῦ, προφέρει δὲ καὶ ἔργου.
Ἠὼς, ἥτε φανεῖσα πολέας ἐπέβησε κελεύθου
Ἀνθρώπους πολλοῖσι δ᾽ ἐπὶ ζυγὰ βουσὶ τίθησιν.
Ἦμος δὲ σκόλυμός τ᾽ ἀνθεῖ καὶ ἠχέτα τέττιξ
Δενδρέῳ ἐφεζόμενος, λιγυρὴν καταχεύετ᾽ ἀοιδὴν
Πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων, θέρεος καματώδεος ὥρῃ,
Τῆμος πιόταταί τ᾽ αἶγες καὶ οἶνος ἄριστος
Μαχλόταται δὲ γυναῖκες ἀφαυρότατοι δέ τε ἄνδρες
Εἰσὶν, ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γούνατα Σείριος ἄζει,
Αὐαλέος δέ τε χρὼς ὑπὸ καύματος, ἀλλὰ τότ᾽ ἤδη

Εἴη πετραίη τε σκιὴ καὶ βίβλινος οἶνος,
Μάζα τ' ἀμολγαίη γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμενάων.
καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο κρέας, μήπω τετοκυίης.
Πρωτογόνων τ' ἐρίφων· ἐπὶ δ' αἴθοπα πινέμεν οἶνον
Ἐν σκιῇ ἑζόμενον κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς
Ἀντίον εὐκραέος ἀνέμου τρέψαντα πρόσωπον·
Κρήνης τ' ἀενάου καὶ ἀπορρύτου, ἥτ' ἀθόλωτος
Τρὶς ὕδατος προχέειν· τὸ δὲ τέταρτον ἱέμεν οἴνου·
Δμωσὶ δ' ἐποτρύνειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν
Δινέμεν, εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ὠρίωνος,
Χώρῳ ἐν εὐαεῖ καὶ εὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ,
Μέτρῳ δ' εὐκομίσασθαι ἐν ἄγγεσιν. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πάντα βίον κατάθηαι ἐπάρμενον ἔνδοθεν οἴκου.
Θῆτ' ἄοικον ποιεῖσθαι. καὶ ἄτεκνον ἔριθον
Δίζεσθαι κέλομαι χαλεπὴ δ' ὑπόπορτις ἔριθος
Καὶ κύνα καρχαρόδοντα κομεῖν, μὴ φείδεο σίτου,
Μή ποτέ σ' ἡμερόκοιτος ἀνὴρ ἀπὸ χρήμαθ' ἕληται
Χόρτον δ' ἐσκομίσαι καὶ συρφετὸν ὄφρα τοι εἴη

Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισιν ἐπηετανόν. αὐτὰρ ἔπειτα
Δμῶας ἀναψύξαι φίλα γούνατα καὶ βόε λῦσαι.
Εὖτ' ἂν δ' Ὠρείων καὶ Σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανόν, Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος ἠώς
Ὦ Πέρση, τότε πάντες ἀπόδρεπε οἴκαδε βότρυς
Δεῖξαι δὲ ἠελίῳ δέκα ἤματα καὶ δέκα νύκτας.
Πέντε δὲ συσκιάσαι, ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι
Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πληιάδες θ' ὑάδες τε τότε σθένος ὠρίωνος
Δύνωσιν, τότ' ἔπειτ' ἀρότου μεμνημένος εἶναι
Ὡραίου. πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη.
Εἰ δέ σε ναυτιλίης δυσπεμφέλου ἵμερος αἱρῇ,
Εὖτ' ἂν πληιάδες σθένος ὄμβριμον ὠρίωνος
Φεύγουσαι, πίπτωσιν ἐς ἠεροειδέα πόντον,
Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύουσιν ἀῆται.
Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.
Γῆν δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὥς σε κελεύω.
Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρου ἐρύσαι πυκάσαι τε λίθοισι

Πάντοθεν ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Κείμαρον ἐξερύσας ἵνα μὴ πύθῃ Διὸς ὄμβρος.
Ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐνὶ κάτθεο οἴκῳ,
Εὐκόσμως στολίσας νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο.
Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι
Αὐτὸς δ' ὡραῖον μίμνειν πλόον εἰσόκεν ἔλθῃ.
Καὶ τότε νῆα θοὴν ἅλαδ' ἑλκέμεν, ἐν δέ τε φόρτον
Αρμενον ἐντύνασθαι, ἵν' οἴκαδε κέρδος ἄρηαι.
Ως περ ἐμός τε πατὴρ καὶ σὸς μέγα νήπιε Πέρση
Πλωίζεσκε νηυσὶ βίου κεχρημένος ἐσθλοῦ
Ος ποτε καὶ τῇδ' ἦλθε πολὺν διὰ πόντον ἀνύσας
Κύμην αἰολίδα προλιπὼν, ἐν νηὶ μελαίνῃ.
Οὐκ ἄφενος φεύγων οὐδὲ πλοῦτόν τε καὶ ὄλβον,
Αλλὰ κακὴν πενίην, τὴν ζεὺς ἄνδρεσσι δίδωσι
Νάσσατο δ' ἄγχ' Ελικῶνος ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ
Ασκρῃ, χεῖμα κακῇ, θέρει δ' ἀργαλέῃ οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ.
Τύνη δ', ὦ Πέρση ἔργων μεμνημένος εἶναι
Ωραίων πάντων, περὶ ναυτιλίης δὲ μάλιστα.

Νῆ' ὀλί-

Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλῃ δ' ἐνὶ φορτία θέσθαι.
Μείζων μὲν φόρτος, μεῖζον δ' ἐπὶ κέρδεϊ κέρδος
Ἔσσεται, εἴκ' ἄνεμοί γε κακὸς ἀπέχωσιν ἀήτας,
Εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίην τρέψας ἀεσίφρονα θυμὸν,
Βούληαι δὲ χρέα τε προφυγεῖν καὶ λιμὸν ἀτερπῆ
Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης.
Οὔτε τι ναυτιλίης σεσοφισμένος οὔτε τι νηῶν.
Οὐ γάρ πώποτε νηί γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον
Εἰ μὴ εἰς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος, ᾗ ποτ' ἀχαιοὶ
Μείναντες χειμῶνα πολὺν σὺν λαὸν ἄγειραν
Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς, τροίην ἐς καλλιγύναικα.
Ἔνθα δ' ἐγὼν ἐπ' ἄεθλα δαΐφρονος ἀμφιδάμαντος.
Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα, τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ
Ἆθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες, ἔνθα με φημὶ
Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα.
Τὸν μὲν ἐγὼ μούσῃς ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα
Ἔνθα με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς,
Τόσσον τοι νηῶν γε πεπείραμαι πολυγόμφων,

Ἀλλὰ καὶ ὣς ἐρέω Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο·
Μοῦσαι γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον ἀείδειν.
Ἤματα πεντήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο,
Ἐς τέλος ἐλθόντος θέρεος καματώδεος ὥρης.
Ὡραῖος πέλεται θνητοῖς πλόος, οὔτε κε νῆα,
Καυάξαις, οὔτ' ἄνδρας ἀποφθίσειε θάλασσα·
Εἰ μὴ δὴ πρόφρων γε Ποσειδάων ἐνοσίχθων.
Ἢ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐθέλῃσιν ὀλέσσαι.
Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε·
Τῆμος δ' εὐκρινέες τ' αὖραι καὶ πόντος ἀπήμων
Εὔκηλος τότε νῆα θοὴν ἀνέμοισι πιθήσας
Ἑλκέμεν ἐς πόντον, φόρτον δ' εὖ πάντα τίθεσθαι,
Σπεύδειν δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἶκόνδε νέεσθαι
Μὴ δὲ μένειν οἶνόν τε νέον καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον
Καὶ χειμῶν' ἐπιόντα νότοιό τε δεινὰς ἀήτας
Ὅστ' ὤρινε θάλασσαν ὁμαρτήσας Διὸς ὄμβρῳ
Πολλῷ ὀπωρινῷ χαλεπὸν δέ τε πόντον ἔθηκεν·
Ἄλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν

Ἦμος

Ημος δὴ τὸ πρῶτον ὅσον τ᾽ ἐπιβᾶσα κορώνη
Ιχνος ἐποίησεν τόσσον πέταλ᾽ ἀνδρὶ φανείη,
Εν κράδῃ ἀκροτάτῃ τότε δ᾽ ἄμβατός ἐστι θάλασσα,
Εἰαρινὸς δ᾽ οὗτος πέλεται πλόος, οὔ μιν ἔγωγε
Αἴνημ᾽, οὐ γὰρ ἐμῷ κεχαρισμένος ἐστὶν
Αρπακτὸς, χαλεπῶς κε φύγοις κακὸν, ἀλλά νυ καὶ τὰ
Ανθρωποι ῥέζουσιν ἀϊδρείῃσι νόοιο·
Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι,
Δεινὸν δ᾽ ἐστὶ θανεῖν μετὰ κύμασιν, ἀλλά σ᾽ ἄνωγα,
Φράζεσθαι τάδε πάντα μετὰ φρεσὶν ὥς σ᾽ ἀγορεύω,
Μὴ δ᾽ ἐνὶ νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι,
Αλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζεσθαι.
Δεινὸν γὰρ πόντου μετὰ κύμασι πήματι κῦρσαι.
Δεινὸν δ᾽ εἴκ᾽ ἐπ᾽ ἄμαξαν ὑπέρβιον ἄχθος ἀείρας
Αξονα καυάξαις, τὰ δὲ φορτί᾽ ἀμαυρωθείη.
Μέτρα φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ᾽ ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος,
Ωραῖος δὲ γυναῖκα τεὸν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι,
Μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πόλλ᾽ ἀπολείπων.

Μήτ' ἐπιθεὶς μάλα πολλὰ, γάμος δέ τοι ὥριος οὗτος.
Ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβώη, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο,
Παρθενικὴν δὲ γαμεῖν, ὥς κ' ἤθεα κεδνὰ διδάξῃς.
Τὴν δὲ μάλιστα γαμεῖν ἥτις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
Πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν μὴ γείτοσι χάρματα γήμῃς.
Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζετ' ἄμεινον
Τῆς ἀγαθῆς, τῆς δ' αὖτε κακῆς οὐ ῥίγιον ἄλλο.
Δειπνολόχης, ἥ τ' ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
Εὕει ἄτερ δαλοῦ καὶ ὠμῷ γήραϊ δῶκεν.
Εὖ δ' ὄπιν ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένος εἶναι,
Μηδὲ κασιγνήτῳ ἶσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον.
Εἰ δέ κε ποιήσῃς μή μιν πρότερος κακὸν ἕρξῃς:
Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν, εἰ δέ κεν ἄρχῃ,
Ἤ τι ἔπος εἰπὼν ἀποθύμιον ἠὲ καὶ ἔρξας
Δὶς τόσα τίνυσθαι μεμνημένος, εἰ δέ κεν αὖθις
Ἡγῆτ' ἐς φιλότητα, δίκην δ' ἐθέλῃσι παρασχεῖν
Δέξασθαι, δειλός τι ἀνὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
Ποιεῖται, σὲ δὲ μή τι νόον κατελεγχέτω εἶδος.

Μὴ δὲ

Μὴ δὲ πολύξεινον μηδ᾽ ἄξεινον καλέεσθαι.
Μὴ δὲ κακῶν ἕταρον, μηδ᾽ ἐσθλῶν νεικεστῆρα.
Μηδέ ποτ᾽ οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
Τέτλαθ᾽ ὀνειδίζειν μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.
Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
Φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης.
Εἰ δὲ κακὸν εἴποις τάχα κ᾽ αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις
Μὴ δὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι.
Ἐκ κοινοῦ πλείστη δὲ χάρις, δαπάνη τ᾽ ὀλιγίστη.
Μηδέ ποτ᾽ ἐξ ἠοῦς Διὶ λείβειν αἴθοπα οἶνον
Χερσὶν ἀνίπτοις, μηδ᾽ ἄλλοις ἀθανάτοισιν.
Οὐ γάρ τοι γε κλύουσιν, ἀποπτύουσι δέ τ᾽ ἀράς.
Μηδ᾽ ἀντ᾽ ἠελίοιο τετραμμένος ὀρθὸς ὀμιχεῖν.
Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ μεμνημένος ἔς τ᾽ ἀνιόντα,
Μήτ᾽ ἐν ὁδῷ μήτ᾽ ἐκτὸς ὁδοῦ προβάδην οὐρήσῃς,
Μηδ᾽ ἀπογυμνωθεὶς, μακάρων τοι νύκτες ἔασιν.
Ἑζόμενος δ᾽ ὅ γε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδὼς
Ἢ ὅγε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερκέος αὐλῆς.

Μὴ δ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος ἔνδοθεν οἴκου
Ἑστίῃ ἐμπελαδὸν παραφαινέμεν, ἀλλ' ἀλέασθαι.
Μὴ γ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου ἀπονοστήσαντα
Σπερμαίνειν γενεὴν, ἀλλ' ἀθανάτων ἀπὸ δαιτός.
Μὴ δέ ποτ' ἀενάων ποταμῶν καλλίρροον ὕδωρ
Ποσσὶ περᾶν, πρίν γ' εὔξῃ ἰδὼν ἐς καλὰ ῥέεθρα,
Χεῖρας νιψάμενος πολυηράτῳ ὕδατι λευκῷ.
Ος ποταμὸν διαβῇ κακότητι δὲ χεῖρας ἄνιπτος
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἄλγεα δῶκαν ὀπίσω.
Μὴ δ' ἀπὸ πεντόζοιο θεῶν ἐνὶ δαιτὶ θαλείῃ·
Αὖον ἀπὸ χλωροῦ τάμνειν αἴθωνι σιδήρῳ.
Μηδέ ποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὕπερθεν
Πινόντων, ὀλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται.
Μὴ δὲ δόμον ποιῶν ἀνεπίξεστον καταλείπειν
Μή τι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη.
Μὴ δ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων ἀνελόντα
Ἔσθειν, μὴ δὲ λόεσθαι ἐπὶ καὶ τοῖς ἔνι ποινή·
Μὴ δ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν, οὐ γὰρ ἄμεινον,

Παῖδα

Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅτ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ.
Μὴ δὲ δυωδεκάμηνον, ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται.
Μὴ δὲ γυναικείῳ λουτρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι
Ἀνέρα, λευγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἔστ' ἐπὶ καὶ τῷ
Ποινή, μὴ δ' ἱεροῖσιν ἐπ' αἰθομένοισι κυρήσας
Μωμεύειν ἀΐδηλα, θεός τοι καὶ τὰ νεμεσᾷ,
Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ ποταμῶν ἅλαδε προρεόντων,
Μὴ δ' ἐπὶ κρηνάων οὐρεῖν, μάλα δ' ἐξαλέασθαι.
Μὴ δ' ἐναποψύχειν, τὸ γὰρ οὔτι λώϊον ἐστίν
Ὧδ' ἔρδειν, δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην,
Φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται κούφη μὲν ἀεῖραι
Ῥεῖα μάλ', ἀργαλέη δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι.
Φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥντινα πολλοὶ
Λαοὶ φημίζουσι, θεός νύ τις ἐστὶ καὶ αὐτή.

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν, πεφυλαγμένος εὖ κατὰ μοῖραν.
Πεφραδέμεν δμώεσσι, τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην
Ἔργα τ' ἐποπτεύειν, ἠδ' ἁρμαλιὴν δατέασθαι.
Εὖτ' ἂν ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες ἄγωσιν.
Αἵδε γὰρ ἡμέραι ἐισὶ Διὸς παρὰ μητιόεντος.
Πρῶτον ἕνη τετράς τε καὶ ἑβδόμη ἱερὸν ἦμαρ.
Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.
Ὀγδοάτη κ' ἐνάτη τε δύω γε μὲν ἤματα μηνὸς
Ἔξοχ' ἀεξομένοιο, βροτήσια ἔργα πένεσθαι.
Ἑνδεκάτη δὲ δυωδεκάτη τ' ἄμφω γε μὲν ἐσθλαί.
Ἡ δὲ δυωδεκάτη τ' ἑνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
Ἡ μὲν, ὄις πέκειν, ἡδ' εὔφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι.
Τῇ γάρ τοι νεῖ νήματ' ἀερσιπότητος ἀράχνης
Ἤματος ἐκ πλείου· ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμᾶται,
Τῇ δ' ἱστὸν στήσαιτο γυνή· προβάλοι τότε ἔργον.

Μηνὸς δ' ἱσταμένου τρὶς καὶ δεκάτην ἀλέασθαι
Σπέρματος ἄρξασθαι φυτὰ δ' ἐνθρέψασθαι ἀρίστη,
Ἕκτη δ' ἡ μέσση μάλ' ἀσύμφορός ἐστι φυτοῖσι.
Ἀνδρογόνος τ' ἀγαθὴ κούρῃ δ' οὐ σύμφορός ἐστιν
Οὔτε γενέσθαι πρῶτ' οὔτ' ἄρ γάμου ἀντιβολῆσαι,
Οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη ἕκτη κούρῃ τε γενέσθαι
Ἄρμενος. ἀλλ' ἐρίφους τάμνειν καὶ πώεα μήλων
Σηκόν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήιον ἤπιον ἦμαρ
Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνος, φιλέει δέ τε κέρτομα βάζειν
Ψεύδεά θ' αἱμυλίους τε λόγους κρυφίους τ' ὀαρισμούς
Μηνὸς δ' ὀγδοάτῃ κάπρον καὶ βοῦν ἐρίμυκον
Ταμνέμεν. οὐρῆας δὲ δυωδεκάτῃ ταλαεργούς
Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ ἤματι ἵστορα φῶτα
Γείνασθαι. μάλα γάρ τε νόον πεπυκασμένος ἐστὶν
Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνος δεκάτη κούρῃ δέ τε τετρὰς
Μέσση, τῇ δέ τε μῆλα καὶ εἰλίποδας ἕλικας βοῦς
Καὶ κύνα καρχαρόδοντα καὶ οὐρῆας ταλαεργούς
Πρηΰνειν, ἐπὶ χεῖρα τιθεὶς, πεφύλαξο δὲ θυμῷ

Τετράδ' ἀλεύασθαι φθίνοντός θ' ἱσταμένου τε
Αλγεα θυμοβορεῖν μάλα τοι τετελεσμένον ἦμαρ
Εν δὲ τετάρτῃ μηνὸς ἄγεσθαι δ' ἐς οἶκον ἄκοιτιν
Οἰωνοὺς κρίνας οἳ ἐπ' ἔργματι τούτῳ ἄριστοι
Πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι, ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰναί,
Εν πέμπτῃ γάρ φασιν ἐριννύας ἀμφιπολεύειν
Ορκον τιννυμένας, τὸν ἔρις τέκε πῆμ' ἐπιόρκοις.
Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν,
Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα ἐυτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ
Βάλλειν, ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμήια δοῦρα
Νήιά τε ξύλα πολλά, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται.
Τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀραιάς,
Εἰνὰς δ' ἡ μέσση ἐπὶ δείελα λώιον ἦμαρ
Πρωτίστη δ' εἰνὰς παναπήμων ἀνθρώποισιν,
Εσθλὴ μὲν γάρ τ' ἥ δὲ φυτεύειν ἠδὲ γενέσθαι
Ανέρι τ' ἠδὲ γυναικὶ, καὶ οὔποτε πάγκακον ἦμαρ.
Παῦροι δ' αὖτ' ἴσασι τρισεινάδα μηνὸς ἀρίστην
Αρξασθαί τε πίθου, καὶ ἐπὶ ζυγὸν αὐχένα θεῖναι

Βουσὶ